

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

JURIDISKĀS FAKULTĀTE

STARPTAUTISKO UN EIROPAS TIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

Bakalaura darbs

**DROŠĪBAS PADOMES NEPILNĪBAS UN IESPĒJAMIE
REFORMAS MODEĻI**

Saņemts

Starptautisko un Eiropas tiesību

Zinātņu katedrā 2014.g. __. _____

Sekretāra(-es) paraksts _____

Pilna laika klātiene

6.semestra studente

Ilona Sviķe (is11206)

Zinātniskais darba vadītājs

Mg. iur. Edmunds Broks

RĪGA 2014

SATURA RĀDĪTĀJS

ANOTĀCIJA	3
ANNOTATION	4
IEVADS.....	5
1. DROŠĪBAS PADOME UN TĀS NEPILNĪBAS.....	7
1.1. VĒSTURE	7
1.2. FUNKCIJAS	9
1.3. NEPILNĪBAS.....	10
1.4. DROŠĪBAS PADOMES TIESISKĀ ATBILDĪBA	13
2. VETO TIESĪBAS	19
2.1. VĒSTURE	19
2.2. VETO TIESĪBU IZMANTOŠANAS PRAKSE	20
2.3. VETO TIESĪBU REFORMA	26
3. DROŠĪBAS PADOMES PĀRSTĀVĪBAS REFORMA	30
3.2. EIROPAS SAVIENĪBA KĀ PASTĀVĪGS PARSTĀVIS	32
3.3. DIENVIDĀFRIKAS REFORMAS MODELIS	33
3.4. CITI REFORMAS MODEĻI	34
KOPSAVILKUMS.....	37
IZMANTOTĀ LITERATŪRA.....	39

ANOTĀCIJA

Darba tēma: Drošības padomes nepilnības un iespējamie reformas modeļi.

Darbā autore pēta Drošības padomes problēmas un tiek meklēti tādi reformas modeļi, kas padarītu Drošības Padomi efektīvāku un darboties spējīgu ilgtermiņā.

Darba mērķis ir atrast iespējamus reformas modeļus Drošības padomē.

Darbs sastāv no trīs daļām, kurās katrā ir apskatīti dažādi jautājumu loki par Drošības padomes darbību, nepilnībām un reformas modeļiem.

Rezultātā tika izceltas galvenās Drošības padomes nepilnības un to iemesli. Pētījuma autore kopsavilkumā norāda konkrētus reformas modeļus, kas būtu īstenojami.

Darbā izmantoti tādu autoru kā B. Fassbender, H. Nasu, Tomas G. Weish darbi, kā arī Drošības padomes sēžu protokoli, rezolūcijas un to projekti.

Atslēgvārdi : *Drošības padome, ANO, reforma, rezolūcijas, atbildība, veto, valstu pārstāvība.*

ANNOTATION

Bachelor's Thesis: "Reform models and Security Council disadvantages".

The author is exploring Security Council problems and searching for reform models which will make Security Council effective in long-term.

The aim of the research is to find possible reform models for Security Council.

This thesis consists of three parts which look through different questions about Security Council work, disadvantages and reform models.

In result the main reasons and disadvantages of Security Council were highlighted. Summarizing these reform models author indicated the ones which could be put in use.

In this thesis are used works from B. Fassbender, H. Nasu, Tomas G. Weish and also Security Council meeting protocols, resolutions and resolutions projects.

Keywords: *Security Council, U.N, reform, resolution, responsibility, veto, national representation.*

IEVADS

Tā kā ANO Drošības padome ir galvenais forums, kurā pasaules valstis kopīgi apspriež miera un drošības jautājumus, tās modernizēšana ir viens no lielākajiem organizācijas izaicinājumiem un vienlaicīgi pārbaudījums tās spējai pārveidoties.¹ ANO Drošības padome tika ietverta ANO Statūtos, jo bija acīmredzama nepieciešamība pēc institūcijas, kurai piemīt pietiekoši daudz iespēju regulēt situāciju pasaulē, lai varētu nodrošināt starptautisko mieru un drošību. Drošības padome tika izveidota, lai sekmīgi tiktu īstenots ANO galvenais mērķis.² Tomēr pastāv daudz viedokļu, ka Drošības padome nespēj vienmēr darboties efektīvi un pildīt savu galveno funkciju, uz ko norāda arī daudzi starptautisko publisko tiesību zinātnieku, kā, piemēram, Fassbenders.³ Jau San Francisko konferencē, pieņemot ANO Statūtos, bija valstis, kuras apšaubīja tādu Drošības padomes modeli, kāds pastāv šobrīd.⁴ Kopš 1945. gada līdz mūsdienām ir notikušas lielas izmaiņas- ir izveidojušās citas attīstītas un pietiekami varenas valstis gan ekonomiski, gan politiski, lai spētu pārstāvēt Drošības padomi gan kā rotējošās, gan kā pastāvīgās dalībvalstis, kā, piemēram, Indija, Brazīlija⁵ un citas.

Drošības padomē ir piedzīvojusi vienu reformu 1965. gadā, kurā tika paplašināts dalībvalstu skaits, tomēr tas nav novērsis visas Drošības padomes nepilnības. Nesenie notikumi Ukrainā⁶ norādīja uz veto tiesību lielāko trūkumu - tiek bloķētas rezolūcijas pat gadījumos, kad notiek acīmredzams starptautisks pārkāpums, jo valsts izmanto savu vadošo stāvokli Drošības padomē, lai īstenotu savu politiku. Līdzīgi ir noticis arī iepriekš Sīrijā⁷, Tuvajos Austrumos⁸ un citur. Šo krīžu risināšanas mēģinājumus autore aprakstīs šajā darbā, lai izprastu veto tiesību pielietošanas sistēmas trūkumus un iespējas tos reformēt.

¹ Ignatāne G., Lulle A. Rokasgrāmata par ANO. „Jelgavas tipogrāfija” 2005. 96.lp

² Charter of the United Nations. San Francisco, 1945.

³ Fassbender B. UN Security Council reform and the right of veto: A constitutional perspective. The Hague, 1998.

⁴ United Nations San Francisco Conference 12 June 1945.

Pieejams: <https://archive.org/details/documentsoftheun008818mbp> [aplūkots 15.04.2014]

⁵ Tharoor S. Security Council Reform: Past, Present, and Future. Shashi Tharoor. Ethics & International Affairs, 2011. 397.p

⁶ Drošības Padomes rezolūcijas projekts S/2014/189

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2014/189 [aplūkots 15.04.2014]

⁷ Drošības Padome rezolūcijas projekts S/2011/612

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/612 [aplūkots 15.04.2014]

⁸ Drošības Padomes rezolūcijas projekts S/2011/24

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/24 [aplūkots 15.04.2014]

Darbs sastāv no trīs daļām, kurās katrā ir apskatīti dažādi jautājumu loki par Drošības padomes darbību, nepilnībām un reformas modeļiem. Pirmā daļa ir veidota kā vispārīgs ievads, kas ļauj labāk izprast pašu Drošības padomes būtību, tās vēsturi un nepilnības, kā arī tiks apskatīts jautājums par Drošības padomes tiesisko atbildību. Darba otrajā daļā autore apskata visvairāk kritizētās veto tiesības, kas ir piešķirtas piecām pastāvīgajām dalībvalstīm. Šajā daļā autore iedziļinās veto tiesību vēsturē, tās izmantošanā mūsdienās un apskata iespējamus reformas modeļus. Darba trešā daļa tiek veltīta Drošības pārstāvības jautājumam, kurā tiek apskatītas dažādas reformas iespējas nākotnē, kā, piemēram, piešķirt pastāvīgo dalībvalsts statusu organizācijai- Eiropas Savienībai.

Darba mērķis ir atrast tādus reformas modeļus ar kuru palīdzību Drošības padome kļūtu efektīvāka un spējīga darboties ilgtermiņā, Jautājumi, uz kuriem tiks meklētas atbildes darba gaitā, ir šādi:

- Kāpēc Drošības padome vienmēr nespēj efektīvi rīkoties?
- Kāds reformas modelis varētu uzlabot Drošības padomes efektivitāti un spēju darboties ilgtermiņā?

Autore balstās uz dažādiem pasaulē atzītiem starptautisko tiesību speciālistiem, kas specializējas starptautisko organizāciju, t.s. ANO, jautājumos, kā, piemēram, Hitoshi Nasu⁹, Bardo Fassbender¹⁰ un Tomas G. Weiss¹¹.

Autore darbā galvenokārt pielietos vēsturisko pētniecības metodi vērtējot veto pielietošanas iemeslu un Ģenerālās asamblejas un Drošības padomes rezolūciju ietekmi mūsdienās, salīdzinošo metodi izvērtējot kāds reformas modelis būtu piemērots.

⁹ Nasu H. The UN Security Council's responsibility and the „responsibility to protect”. Max Planck Yearbook of UN Law, Volume 15, 2011.

¹⁰ Fassbender B. UN Security Council reform and the right of veto: A constitutional perspective. The Hague, 1998.

¹¹ Weiss T., Daws S. The oxford handbook on the United Nations. Oxford handbooks in Politics & International Relations, 2008.

1. DROŠĪBAS PADOME UN TĀS NEPILNĪBAS

1.1. VĒSTURE

Drošības padome tika izveidota līdz ar ANO Statūtu pieņemšanu, un tas nozīmē, ka tai jau ir vairāk nekā 65 gadu ilga vēsture. Lai labāk izprastu Drošības padomes vietu ANO, tās būtību un nepilnības, autore piedāvā nelielu ieskatu Drošības padomes vēsturē.

ANO varētu uzskatīt par otro mēģinājumu nodrošināt mieru pasaulē. Pirmā starptautiskā organizācija, kuras mērķis bija nodrošināt mieru pasaulē bija, Nāciju līga, kura tika izveidota 1919. – 1929. gadā Versaļas līguma rezultātā. Iemesli, kāpēc Nāciju līga nefunkcionēja, kā bija plānots, un nespēja apturēt Otrā pasaules kara iestāšanos, ir dažādi, tomēr, autore vēlētos izcelt tikai vienu - nepastāvēja mehānisms, kā to nepieļaut. Izveidojot ANO, valstis ņēma vērā Nāciju līgas nepilnības un tās pilnveidoja. ANO izveidošanas laikā bija skaidrs, ka valstīm ir jākontrolē situācija pasaulē, nepieļaujot Trešā pasaules kara iestāšanos, un to varētu izdarīt tikai pietiekami stabilas un bagātas valstis. Tādas valstis, kuras spētu no saviem līdzekļiem pret citām valstīm vērst gan ekonomiskas, gan militāras sankcijas nepieciešamības gadījumā. Tam sekoja Drošības padomes iekļaušana ANO Statūtos kā institūciju. ANO bija nepieciešams spēks, kas spētu reaģēt uz tādām neatliekamām problēmām kā karš, pilsoņu karš, masu slepkavības, un par tādu kļuva Drošības padome.¹² Valstis, kuras Drošības padomē ieņēma pastāvīgo dalībvalstu vietas, bija tolaik dēvētās „*Great Powers*” jeb P5, citiem vārdiem – Otrā pasaules kara uzvarētājas, kas tika izvēlētas politisku apsvērumu dēļ.¹³

Aukstā kara laikā Drošības padomes pastāvīgās dalībvalstis ļoti plaši pielietoja savas veto tiesības, kā rezultātā 212 rezolūcijas tika bloķētas un tikai 593 tika pieņemtas.¹⁴ Varētu uzskatīt, ka Drošības padome aukstā kara laikā spēja regulēt tikai vienu krīzi, kas risinājās Kongo 1960. gadā, kad tika pieņemts lēmums PSRS prombūtnes laikā.¹⁵ Ja PSRS būtu klāt, visticamāk, arī šī krīze

¹² Lowe V., Roberts A., Welsh J., Dominik Z. *The United Nations Security Council and War: the evolution of thought and practice since 1945.* Oxford, 2010. 99.p

¹³ Sands P., Klein P. *Bowett's law of international institutions.* Fifth edition. Sweet & Maxwell, London, 2001. 40.p

¹⁴ Weiss T., Daws S. *The oxford handbook on the United Nations.* Oxford handbooks in Politics & International Relations, 2008. 212.p

¹⁵ Slomanson W. R. *Fundamental Perspectives on International Law* 5th edition. Thomson/Wadsworth, 2006. 140.p

netiktu regulēta. Tā kā Drošības padomes pastāvīgās dalībvalstis nespēja vienoties par rezolūcijām *aukstā kara* laikā, Ģenerālajai asamblejai nācās rīkoties.¹⁶

Jau 1950. gada 3. novembrī Ģenerālā asambleja pieņēma rezolūciju, kas ir pazīstama ar nosaukumu „*Vienoti mieram*”. Šī rezolūcija ir uzskatāma par vienu no 419 svarīgākajām rezolūcijām Ģenerālās asamblejas vēsturē.¹⁷ Ar šo rezolūciju tika grozītas attiecības starp Ģenerālo asambleju un Drošības padomi. Šajā rezolūcijā Ģenerālā asambleja atzina, ka tas, ka Drošības padome nepilda savas funkcijas, neatbrīvo ANO dalībvalstis no pienākuma nodrošināt starptautisko mieru un drošību. Līdz ar to arī Ģenerāla asambleja šādā situācijā būtu spiesta rīkoties. Ar šo rezolūciju Ģenerālā asambleja mudināja grozīt ANO Statūtu 5., 6., un 7. nodaļas, piešķirot Ģenerālajai asamblejai vairāk tiesības. Gadījumos, ja Drošības padome nespēj vienoties un līdz ar to nav spējīga pildīt savu galveno funkciju – nodrošināt mieru un drošību –, Ģenerālajai asamblejai ir tiesīga nekavējoties izskatīt konkrētu jautājumu un izdot tādas rekomendācijas pārējām ANO dalībvalstīm, kas sekmētu šī jautājuma risināšanu, un gadījumā, ja jau notiek agresija un militāras darbības, tad Ģenerālā asambleja ir tiesīga izmantot arī bruņotu spēku. Tāpat tika izveidotas divas komisijas – Miera veidošanas komisija un Kolektīvo pasākumu komisiju, kuru galvenie mērķi ir palīdzēt Drošības padomei un Ģenerālajai asamblejai īstenot ANO mērķi – nodrošināt starptautisku mieru un drošību.¹⁸ Līdz ar to ANO ir izveidojis mehānismu, ar kuru palīdzību pat tad, ja Drošības padome bloķēs rezolūcijas, kas risinātu kādu krīzi un draudētu paplašināties tādā veidā apdraudot sabiedrisko mieru un drošību, pastāv iespēja šādu krīzi risināt. Protams, šādā veidā netiek aizvietota Drošības padome, un Ģenerālā asambleja iepriekšminētās funkcijas varētu pārņemt tikai tādā gadījumā, ja Drošības padome nerisina konkrēto krīzi vai nespēj vienoties par tās risināšanas modeli.

Līdz ar *aukstā kara* beigām un PSRS sabrukšanu Drošības padome kļuva daudz darboties spējīgāka.¹⁹ Tas tika pierādīts ar veselu rezolūciju sēriju, lai risinātu krīzi Irākā.²⁰ Savukārt, 1991. gadā Horvātijas krīzes laikā, kad tā pieprasīja neatkarību no Dienvidslāvijas, Drošības padome

¹⁶ Sands P., Klein P. *Bowett's law of international institutions*. Fifth edition. Sweet & Maxwell, London, 2001. 47.p

¹⁷ Rauschnig R., Wiesbrock K., Lailach M. *Key Resolutions of the United Nations General Assembly, 1946-1996*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 79.p

¹⁸ Ģenerālās asamblejas rezolūcija 377. 1950. gada 3. novembris.

Pieejams: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/377\(V\)&Lang=E&Area=RESOLUTION](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/377(V)&Lang=E&Area=RESOLUTION) [aplūkots 15.04.2014]

¹⁹ Sands P., Klein P. *Bowett's law of international institutions*. Fifth edition. Sweet & Maxwell, London, 2001. 47.p

²⁰ United Nations Security Council Resolutions. Pieejams:

<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1990.shtml> [aplūkots 15.04.2014]

rīkojās, izdodot rezolūciju, un izmantoja savas tiesības, kas tai ir piešķirtas ANO Statūtu septītajā nodaļā, un izmantojot bruņoto spēku pret Dienvidslāviju.²¹

Tomēr, neskatoties uz to, ka pēc *aukstā kara* beigām P5 valstis spēja statistiski biežāk vienoties par rezolūciju projektu pieņemšanu, vēl joprojām ir jūtams „robs” šajā sistēmā. Piemēram, 1998./1999. gadā norisinājās krīze Kosovā, kurā dzīvību zaudēja vairāk nekā 1 500 Kosovas albāņu un vairāk nekā 400 000 iedzīvotāji bija spiesti pamest dzimteni.²² Drošības padome nepieņēma rezolūciju, kurā būtu noteiktas kādas sankcijas, lai šo krīzi risinātu, jo Krievijas Federācija un Ķīna pielietoja savas veto tiesības.²³ Militāro darbību uzsāka NATO, bet Drošības padome nodarbojās tikai ar civiliedzīvotāju aizsardzību.²⁴

Līdz ar to, lai arī ir vērojami acīmredzami uzlabojumi Drošības padomes darbībā kopš *aukstā kara* beigām, tomēr vēl joprojām Drošības padome nespēj vienmēr pilnvērtīgi pildīt savas ANO Statūtos noteiktās funkcijas.

1.2. FUNKCIJAS

Drošības padome ir pastāvīgi strādājoša Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk - ANO) institūcija, kas nes galveno atbildību par miera saglabāšanu pasaulē.²⁵ Drošības padome ir politiska institūcijas, un to apliecina arī lēmumu pieņemšanas veids – balsošana. Drošības padomes dalībvalstis var balsot neatkarīgi un jebkādu politisko, ekonomisko vai citu mērķu vadītās. Nav noteikti nekādi juridiski kritēriji, uz kuriem pamatojoties Drošības padomes dalībvalstīm būtu jāpamato sava izvēle. Veidojot Drošības padomi, tās galvenais mērķis bija „vienoties un novērst agresiju” kā norādīts ANO Statūtos, savukārt mūsdienās Drošības padomes dienas kārtībā ir ietverti arī tādi jautājumi kā miera saglabāšana, miera īstenošana, genocīds, terorisms un masu iznīcināšanas ieroči.²⁶ Šādi pienākumi ANO Statūtos tieši nav minēti.

²¹ Drošības padomes rezolūcija 713. 1991. gada 25. septembris.

Pieejams: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/713\(1991\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/713(1991)) [aplūkots 15.04.2014]

²² NATO's role in relation to the conflict in Kosovo. Pieejams: <http://www.nato.int/kosovo/history.htm> [aplūkots 15.04.2014]

²³ Drošības padomes rezolūcija 1199. 1998. gada 23. septembris.

Pieejams: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1199\(1998\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1199(1998)) [aplūkots 15.04.2014]

²⁴ Sands P., Klein P. Bowett's law of international institutions. Fifth edition. Sweet & Maxwell, London, 2001. 49.p

²⁵ Charter of the United Nations. San Francisco, 1945.

²⁶ Lowe V., Roberts A., Welsh J., Dominik Z. The United Nations Security Council and War: the evolution of thought and practice since 1945. Oxford, 2010. 62.p

Drošības padomes funkcijas ir noteiktas ANO Statūtos. Drošības padomes funkcija ir starptautiskā miera un drošības saglabāšana pasaulē. Saskaņā ar ANO Statūtiem dalībvalstis tai uzliek galveno atbildību par ātru un efektīvu miera nodrošināšanu pasaulē.²⁷ Lai pildītu savu galveno funkciju, ANO Statūti piešķir šādas tiesības Drošības padomei: izpētīt jebkuru strīdu vai situāciju, kas var novest pie starptautiskajām pretrībām vai radīt strīdu; noteikt, vai strīda turpināšana nevar apdraudēt starptautiskā miera un drošības saglabāšanu; pieprasīt no konfliktējošām pusēm izšķirt mierīgiem līdzekļiem strīdu, kas var apdraudēt starptautisko mieru un drošību; noteikt miera apdraudējumu, miera pārkāpuma vai agresijas aktu; aicināt puses pakļauties tādiem iepriekšējiem pasākumiem, kurus tā uzskata par nepieciešamiem vai vēlamiem; formulēt bruņojumu regulēšanas ieviešanu; lemt, kādi ar bruņotu spēku izmantošanu nesaistīti pasākumi ir izmantojami, lai īstenotu tās lēmumus, un aicināt dalībvalstis tos piemērot; aicināt dalībvalstis pēc iespējas ātrāk izveidot uz speciāla līguma pamata bruņotus spēkus, palīgdienu un atļaut starptautiskā miera un drošības nodrošināšanai nepieciešamās caurbraukšanas tiesības; kopā ar Militārā štāba komiteju sagatavot bruņota spēka pielietošanas plānus.²⁸ No šīm tiesībām izriet, ka Drošības padomes pienākumos neietilpst dalībvalstu samierināšana jebkura strīda gadījumā, bet tikai tad, ja tas apdraudētu starptautisko mieru. Tāpat Drošības padomei nav tiesību iejaukties valsts iekšējās lietās.²⁹ No iepriekšminētā var secināt, ka Drošības padomes pilnvaras un tiesības ir diezgan plašas un pieejamajiem līdzekļiem būtu jābūt pietiekamiem, lai spētu nodrošināt mieru.

Līdz ar to ir acīmredzami, ka Drošības padomes funkciju un tiesību apjoms ir pietiekoši plašs, lai spētu pildīt savu galveno uzdevumu. Autore uzskata, ka nav nepieciešamības reformēt šīs funkcijas un tiesības. Pastāvot sistēmas modelim, kas ļautu pilnvērtīgi darboties Drošības padomei, īstenojot šīs tiesības un funkcijas, jautājums par Drošības padomes reformu nebūtu aktuāls.

1.3. NEPILNĪBAS

Drošības padome ir ANO institūcija, un tās tiesības un pienākumi ir noteikti ANO Statūtos. Drošības padome sastāv no piecpadsmit ANO dalībvalstīm, katrai valstij ir viens pārstāvis. Drošības padomē ir piecas pastāvīgās dalībvalstis, sauktas arī par P5, kurām ir piešķirtas veto

²⁷ Charter of the United Nations. San Francisco, 1945. Article 24.

²⁸ Bojārs J. Starptautiskās publiskās tiesības II. Rīga: Zvaigzne ABC, 2006. 204.lpp

²⁹ Charter of the United Nations. San Francisco, 1945. Article 27.

tiesības lemjot jebkuru jautājumu, tas nozīmē to, ka, pieņemot lēmumu, visām P5 ir jāatbalsta šis lēmums. P5 ietilpst šādas valstis – Ķīnas Tautas Republika, Francija, Krievijas Federācija, Lielbritānija un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, kā arī Amerikas Savienotās valstis. Vēl Drošības padomes sastāvā ir desmit ANO dalībvalstis, kuras ievēl Ģenerālā asambleja. Šos nepastāvīgos padomes locekļus ievēl uz 2 gadiem, bet divus ievēl uz vienu gadu.³⁰

Šāda īpatnēja ievēlēšanas sistēma radās pēc 1963. gada Drošības padomes reformas, kuras rezultātā dalībvalstu skaits pieauga no vienpadsmit uz piecpadsmit. Šī reforma nespēja pilnībā risināt Drošības padomes nepilnības, to arī apliecina 1993. gada 23.novembra Ģenerālās asamblejas sesija, kurā tika lemts jautājums par Drošības padomes pārstāvību un reformu, un jau decembrī tika izveidota īpaša darba grupa, kas risinātu šo problēmu. Galvenie jautājumi vērtēšanai bija par iespējamo Eiropas vietu, Japānas un Vācijas statusu Drošības padomē, kā arī Trešo valstu statusu.³¹ Tāpat izskanēja arī ļoti revolucionārs piedāvājums Drošības padomi izslēgt, šādu apgalvojumu pirmais izteica bijušais Amerikas Savienoto valstu ģenerālprokurors Ramsejs Klārks:

„ Šī ir institūcija uz kuru lielas cerības lika manas paaudzes cilvēki. Šīs institūcijas preambulā teikts: „tās ir beigas postošajam karam”. Mums ir jādodas tur kā visas pasaules cilvēkiem un jāpieprasa godīgums, jāpieprasa sniegums... un tas nozīmē, ka Drošības padome ir jāatceļ”³²

Šī bijušā ģenerālprokurora runa tika teikta neilgi pēc *Līča kara*, kad Drošības padome nespēja kontrolēt situāciju. Arī nesenā pagātnē ir izskanējis līdzīgs piedāvājums, apspriežot Drošības padomes iespējamās reformas, nosakot, ka vienīgais efektīvais veids, kā risināt Drošības padomes nepilnības, ir pilnībā to izslēgt no ANO. Tas tiek pamatots ar to, ka, veto tiesības ir nedemokrātiskas, un vienīgās valstis, kas šobrīd kontrolē starptautiskos jautājumus Drošības padomē, ir Krievija un Amerikas Savienotās valstis.³³

Autore uzskata, ka šie piedāvājumi ir pārāk revolucionāri un nav nepieciešami, tomēr lieliski norāda uz problēmām Drošības padomē. Diemžēl vēl joprojām ne Drošības padome, ne Ģenerālā

³⁰ Charter of the United Nations. San Francisco, 1945. Article 23.

³¹ Simons G. UN malaise: Power, Problems and Realpolitik. St. Martin's Press, 1995. 245.p

³² Ibid.

³³ Nashashibi S. U.N. able & U.N. democratic. The middle east, 2013. 22.p

asambleja nav atradušas un vienojušās par tādu reformas modeli, kurš pilnībā risinātu visas vai vismaz lielāko daļu Drošības padomes problēmu.

Līdz ar to 1963. gada reforma ir vienīgā Drošības padomes vēsturē, un, ņemot vērā, to, ka pasaule gan ekonomiski, gan politiski ir mainījusies, var uzskatīt, ka pašreizējā Drošības padome ir novecojusi un nespēj efektīvi darboties mūsdienās.

Pirmkārt, kad 1945. gadā ANO tika izveidots dalībvalstu skaits bija 51, no kurām 11 sastāvēja Drošības padomē, tātad 22% no visām dalībvalstīm. Šodien ANO dalībvalstu skaits ir sasniedzis 193³⁴, no kurām Drošības padomē ir tikai 15 dalībvalstis, tātad tikai nepilni 8%.³⁵ No šiem skaitļiem var secināt, cik ļoti maza ietekme ANO dalībvalstīm ir Drošības padomē, bet, ņemot vērā šīs institūcijas milzīgo nozīmi, tā tam nevajadzētu būt. Šādā situācijā Drošības padome ir kļuvusi nereprezentatīva un aptver šauru interešu loku. Problēmas rodas situācijā, kad jāpieņem svarīgs jautājums, kas varētu iespaidot veselu kontinentu, kas tiek pārstāvēts minimāli.

Otrkārt, problēma ir ģeogrāfiska.³⁶ Pārsvārā tiek pārstāvētas Eiropas, īpaši Rietumeiropas valstis. Visa Drošības padome ir centralizēta un vērsta uz tām valstīm, kuras pēc Otrā pasaules kara bija attīstītākās un vadošās. Atgriežoties vēsturē, praktiski viss P5 sastāv no Otra pasaules kara uzvarētājvalstīm. Tomēr ir pagājuši gandrīz 70 gadi un daudzas valstis ir attīstījušās un ieguvušas milzīgu ietekmi gan pasaules ekonomikā, gan politikā. Piemēram, Vācija, kura ir viena no ietekmīgākajām Eiropas Savienības dalībvalstīm, vai Indija, Brazīlija, kuras arī sevi ir pierādījušas kā ietekmīgas valstis. P5 sastāvā nav nevienas valsts, kas pārstāvētu Dienvidamerikas intereses, tāpat ir ar kritisko un nestabilo Āfriku.

Tātad viens no iemesliem, kāpēc Drošības padome ir neefektīva, ir mūsdienām neatbilstošais dalībvalstu skaits, valstis, kurām piemīt veto tiesības, kā arī pati dalībvalstu ievēlēšanas procedūra. Atsevišķā nodaļā autore norādīs uz iespējamām reformām šajos jautājumos.

Iepriekš minētais iemesls, ka Drošības padomi varētu uzskatīt par darboties neefektīvu to veto tiesību dēļ, izpaužas šādi. Pēc pēdējo gadu notikumiem tas ir acīmredzami, kā spilgtu piemēru varētu minēt Sīrijas krīzi, kad Krievija izmantoja savas veto tiesības ekonomisku un politisku

³⁴ United Nations. Growth in the UN Membership, 1945- present. Pieejams: <http://www.un.org/en/members/growth.shtml#2000> [aplūkots 25.04.2014]

³⁵ Tharoor S. Security Council Reform: Past, Present, and Future. Shashi Tharoor. Ethics & International Affairs, 2011. 397.p

³⁶ Ibid.

mērķu vadīta, un Drošības padome nespēja reaģēt uz plašajiem cilvēktiesību pārkāpumiem un bruņota spēka pielietošanu pret civiliedzīvotājiem. Līdzīgi arī Ukrainas gadījumā Drošības padome nereaģēja uz Krievijas iebrukumu Krimā, jo nespēja izdot tādu rezolūciju, kurai piekristu gan Krievijas Federācija, gan pārējās pastāvīgās dalībvalstis. Ir acīmredzamas atšķirības starp Krievijas Federācijas, Amerikas Savienoto Valstu un Eiropas ideoloģijām un politisko darbību. Lai gan pieņemot ANO Statūtus, P5 „apsolīja izmantot savas veto tiesības tikai tajā situācijā, kad lēmums ietekmēs valsts pamata intereses”.³⁷ Šis solījums ir ļoti plaši interpretējams, un valstis to izmanto, tādā veidā apstādinot virkni ar nepieciešamām rezolūcijām. Lai risinātu veto tiesību problēmu, ir divi iespējamie risinājumi: pirmkārt, jāizlemj vai veto tiesībām ir jāpaliek vai no tām jāatsakās, un, otrkārt, vai veto tiesību „īpašnieku” loku varētu papildināt.³⁸

Teorijā pastāv vēl viens iespējama veids, kā padarīt Drošības padomi efektīvu un darboties spējīgu ilgtermiņā – starptautiskā atbildība. Šis jautājums nav plaši apskatīts un nav nepieciešamas reformas ne Drošības padomes struktūrā, ne tiesību un pienākumu apjomā. Ņemot vērā, ka mūsdienās starptautiskās organizācijas var būt starptautiski atbildīgas par prettiesisku rīcību, autore turpmāk darbā apskatīs plašāk arī šo jautājumu.

1.4. DROŠĪBAS PADOMES TIESISKĀ ATBILDĪBA

Ņemot vērā piešķirto tiesību apjomu, varētu uzskatīt, ka Drošības padomei valstis uzticas, tomēr, pastāvot situācijai, kad Drošības padome nespēj tikt galā ar sev uzliktajām funkcijām, tā nenes nekādu atbildību. Autore uzskata, ka pastāvot iespējai cietušām valstīm prasīt atbildību no Drošības padomes tas motivētu to pildīt savas funkcijas. Tomēr pastāv virkne ar jautājumiem uz kuriem būtu vērts atbildēt, lai noteiktu vai Drošības padome var būt tiesiski atbildīga, kura tiesa to varētu skatīt un, kas varētu celt prasību, ja tas ir iespējams.

Lai vērtētu, kādos gadījumos Drošības padomi varētu saukt pie starptautiskās atbildības, ir pirmkārt ir jāizvērtē un jāanalizē, kādos gadījumos organizācijas var būt atbildīgas. 2001. gadā Ģenerālās asambleja pieņēma rezolūciju „*Panti par valstu atbildību par starptautiski prettiesiskiem nodarījumiem*”, un, lai gan Ģenerālās asamblejas rezolūcijai nav saistošs spēks, vairums šo pantu atspoguļo paražu normas. Sekojot šim piemēram, Ģenerālās asamblejas Starptautisko tiesību komisija 2002. gadā savā sesijā iekļāva tēmu „Organizāciju starptautiskā

³⁷ K. Hossain. The Challenge and prospect of security council reform. Regent University Faculty of Law, 2010. 300.p

³⁸ Ibid, 308.p

atbildība” un nozīmēja Georgio Gaju par īpašo ziņotāju šajā jautājumā.³⁹ Līdz ar šo lēmumu tika izveidota arī īpaša darba grupa. Darbs augļus nesa 2011. gada 3118. Starptautisko tiesību komisijas sēde, kuras otrajā lasījumā tika pieņemts „*Projekts par organizāciju atbildību starptautiskajās tiesībās*”⁴⁰ (turpmāk - Projekts) Lai gan arī šis projekts juridiski nav saistošs, tomēr tam ir ieteikumu tiesību spēks, tāpat šī projekta liela daļa ir analogiska „*Pantiem par valstu atbildību par starptautiski prettiesiskiem nodarījumiem*”, līdz ar to varētu pieņemt, ka arī šis projekts ar laiku iegūs arvien lielāku popularitāti un kļūs saistošs kā paražu tiesību norma – tieši tāpat kā tas notiek ar „*Pantiem par valstu atbildību*”.

Lai noskaidrotu, vai Drošības padome var būt starptautiski atbildīga, ir jānoskaidro, vai Drošības padome ir subjekts starptautiskajās publiskajās tiesībās un kādos gadījumos var prasīt tās atbildību. Par subjektiem starptautiskajās publiskajās tiesībās uzskatāmi tie veidojumi, kuriem piemīt starptautiskā tiesībspēja un rīcībspēja, ilgstoši par starptautisko tiesību subjektiem tika uzskatītas tikai valstis⁴¹ un, arī tradicionāli starptautisko tiesību subjekti tiek definēti kā valstis⁴². Lai gan starptautiskās organizācijas nav suverēnas un tām nepiemīt tādas īpašības kādam jāpiemīt valstij, lai tā tiktu uzskatīta par subjektu. Tomēr valstis tām ir deleģējušas noteiktas tiesības un pienākumus. No tā izriet arī tas, ka starptautiskās organizācijas dalībnieces piešķir starptautiskajai organizācijai subjekta statusu, savukārt tās valstis, kas nav deleģējušas nekādas tiesības un pienākumus (ne dalībvalstis), šo starptautisko organizāciju var neatzīt par starptautisko tiesību subjektu.⁴³ Ņemot vērā, ka Drošības padome nav patstāvīga organizācija, bet ANO institūcija, kurai ir deleģēti konkrēti pienākumi, tad Drošības padomi nevarētu uzskatīt par subjektu starptautiskajās tiesībās, bet ANO gan. Turklāt ANO ir viena no plašākajām starptautiskajām organizācijām, kura sevī ietver 193 dalībvalstis, un nebūtu pamata uzskatīt, ka ANO nevarētu būt starptautisko tiesību subjekts.

Kā jau iepriekš autore noskaidroja Drošības padome nav patstāvīgs starptautiskais tiesību subjekts, tā ir ANO institūcija. Projekta 6. pants nosaka, ka institūcijas vai aģenta darbība, izpildot organizācijas uzliktos pienākumus, tiek skatīta kā pašas organizācijas darbība, neatkarīgi no tā,

³⁹ Ģenerālās asamblejas rezolūcija A/66/10. 2011.

Pieejams: <http://legal.un.org/ilc/reports/2011/2011report.htm> [aplūkots 15.04.2014]

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Bojārs J. Starptautiskās publiskās tiesības I. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004. 82.lpp

⁴² Crawford J., Pellet A., Olleson S. The law of international responsibility. Oxford university press, 2010. 6.p

⁴³ Bojārs J. Starptautiskās publiskās tiesības I. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004. 83.lpp

kādu stāvokli šī institūcija ieņem attiecībā pret organizāciju.⁴⁴ Savukārt institūcija ir saprotama kā jebkurš veidojums, kam piemīt šāds statuss saskaņā ar organizācija tiesībām. ANO Statūtos Drošības padome ir izdalīta kā galvenā institūcija⁴⁵, līdz ar to nerodas jautājums par to, vai ANO ir atbildīga par Drošības padomes rīcību, tāpat arī Drošības padome tiek definēta kā ANO vadošā, pastāvīgi strādājošā politiskā institūcija.⁴⁶ No tā var secināt, ka par jebkuru Drošības padomes rīcību, kas nepārkāpj tās pilnvaras, atbildīga ir ANO, kā starptautiska organizācija, kura pārvalda Drošības padomi. ANO ir starptautiski atbildīga par pārkāpumiem, un to apstiprina arī tiesu prakse. Jau 1949. gadā ANO Starptautiskā tiesa norādīja, ka ANO ir starptautiskais subjekts un ja, subjektam piemīt spēja uzņemties starptautiskas saistības un pienākumus, tai ir jāpiemīt arī spējai pieprasīt starptautisko atbildību un pašai būt atbildīgai.⁴⁷ Arī savā konsultatīvajā atzinumā lietā *par kodolieroču izmantošanu bruņotajā konfliktā* ANO Starptautiskā tiesa norāda, ka „diez vai tiesai būtu jānorāda uz to, ka starptautiskas organizācijas ir starptautiskie subjekti”.⁴⁸ Projekts norāda, ka, lai starptautiskā organizācija būtu atbildīga tai ir jāpiemīt tiesībspējai, un ANO Statūti nosaka, ka „Apvienoto Nāciju Organizācijai katras tās Dalībvalsts teritorijā ir tāda tiesībspēja, kāda var izrādīties nepieciešama tās funkciju pildīšanai un mērķu sasniegšanai.”⁴⁹ Tāpat ANO Starptautiskā tiesa lietā *par procesuālo imunitāti attiecībā pret Īpašo vēstnieku Cilvēktiesību komisijā* norādīja sekojošo: „Tiesa vēlas norādīt, ka jautājums par procesuālo imunitāti ir nošķirts no jautājuma par jebkādu zaudējumu atlīdzību, kas radušies ANO rīcības rezultātā vai tās pārstāvju rezultātā, kas rīkojušies ANO vārdā. Apvienoto Nāciju Organizācija ir atbildīga par zaudējumiem, kas radušies šādos apstākļos”.⁵⁰ Šis tiesas citāts norāda uz diviem būtiskiem apstākļiem, pirmkārt, tas apliecina, ka ANO ir starptautisko tiesību subjekts un tai ir pienākums atbildēt par prettiesisku rīcību, kuras rezultātā ir radušies zaudējumi. Praktiski visas apskatītās lietas vēlreiz apstiprina to, ka ANO ir uzskatāma par starptautisko subjektu un organizācijai piemīt tiesībspēja, tā ir spējīga uzņemties starptautisko tiesisko atbildību. Lai gan šīs lietas tika izskatītas agrāk nekā ir radušies Projekta panti, tās vēlreiz apstiprina tur apgalvoto - organizācija atbild par

⁴⁴ Projekts par organizāciju atbildību starptautiskajās tiesībās, 6. pants. 2011.

Pieejams: <http://legal.un.org/ilc/reports/2011/2011report.htm> [aplūkots 25.04.2014]

⁴⁵ Charter of the United Nations. San Francisco, 1945. Article 7.

⁴⁶ Bojārs J. Starptautiskās publiskās tiesības II. Rīga: Zvaigzne ABC, 2006. 201pp

⁴⁷ Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations. ICJ Reports 1949. 174.p

⁴⁸ ANO Starptautiskās tiesas spriedums: lieta par kodolieroču izmantošanu bruņotajā konfliktā. I.C.J. Reports 1996. pp.78, para, 25.

⁴⁹ Charter of the United Nations. San Francisco, 1945. Article 104.

⁵⁰ ANO Starptautiskās tiesas spriedums: lieta par procesuālo imunitāti attiecībā pret Īpašo vēstnieku Cilvēktiesību komisijā. I.C.J. Reports, 1999, pp.88-89, para. 66.

nodarījumiem, kurus ir veikusi tās institūcija vai oficiālais pārstāvis. No tā izriet, ka tiesiski atbildīga par Drošības padomes rīcību ir ANO.

Projekta panti, tāpat kā „Panti par valstu atbildību par starptautiski prettiesiskiem nodarījumiem”, norāda, ka organizācija atbild par starptautiskās organizācijas rīcību, kas iekļauj sevī tādu darbību vai bezdarbību, kas ir attiecināma uz konkrēto organizāciju un ir starptautiskās organizācijas pienākumu pārkāpums.⁵¹ No šī panta izriet tas, ka starptautiskajām organizācijām ir pienākums pildīt to, ko ir apņēmušās. Gadījumos, ja organizācija veic prettiesisku rīcību vai nepilda uzliktos pienākumus, tā var kļūt atbildīga citu valstu vai organizāciju priekšā.

ANO varētu būt atbildīga par Drošības padomes rezolūcijām, ko tā pieņem, ja tās ir prettiesiskas, ja tas pārkāpj Drošības padomes kompetenci, ja šādas rezolūcijas gadījumā tiek pārkāptas cilvēktiesības u.tml. Kā, piemēram, tiesu praksē satopamā *Lockerbie* lieta, kurā Drošības padome nepareizi interpretēja Montreālas konvenciju⁵², kā rezultātā persona tika tiesāta citā valstī.⁵³ Kad notika *Lockerbie* incidents, to izmeklēja gan ANO, gan Amerikas Savienotās valstis, gan Lielbritānija bez savstarpējās saziņas. Kā rezultātā Drošības padome trīs gadus pēc šī incidenta izdeva divas rezolūcijas - rezolūcija nr. 731. un rezolūcija nr. 748 -, kuras Lībija pieņēma kā sev saistošas un tiesāja aizdomās turamo. Lībijas valdība ticēja, ka Drošības padomes rezolūcija ir balstīta uz iepriekš savāktu informāciju ar subjektīviem motīviem, savukārt neatkarīgas izmeklēšanas trūkums vairāk vai mazāk veicināja rezolūciju leģitimitātes degradāciju, arvien vairāk attīstot uzskatu, ka vadošās valstis, pielietojot savu varu un priekšrocības, uzspiež savu pozīciju.⁵⁴ Tas norāda uz to, ka Drošības padomes prettiesiski izdotās rezolūcijas ne tikai aizskar konkrētu valsti un pat indivīdu, bet arī padara Drošības padomi par neuzticamāku, un valstis varētu sākt apšaubīt to rezolūciju leģitimitāti. Lai risinātu šo problēmu, pastāv viedoklis, ka būtu jāveic sistemātisks Drošības padomes rezolūciju tiesiskuma pārbaude, jo, iespējams, ar Drošības padomes ziņojumiem Ģenerālajai asamblejai ir par maz.⁵⁵ Ņemot vērā to, ka tas ir vienīgais gadījums, kurā tika pierādīta Drošības padomes prettiesiskā rīcība, autore norāda, ka ir grūti vērtēt,

⁵¹ Projekts par organizāciju atbildību starptautiskajās tiesībās, 4.pants. 2011.

Pieejams: <http://legal.un.org/ilc/reports/2011/2011report.htm> [aplūkots 25.04.2014]

⁵² Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Civil Aviation. Montreal, Canada, 1971.

⁵³ ANO Starptautiskās tiesas spriedums: *Lockerbie* lieta, 1992. Pieejams:

<http://www.icij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&code=ius&case=89&k=82&p3=0> [aplūkots 15.05.2014]

⁵⁴ Nasu H. International Law on Peacekeeping: A Study of Article 40 of the UN Charter. Martinus Nihoff Publishers, 2009. 270.p

⁵⁵ Ibid. 249.p

vai šāda sistemātiska tiesiskuma kontrole tiešām ir nepieciešama, jo rezolūcijas ir publiski pieejamas un tās varētu apstrīdēt, ja par tām rastos šaubas. Šādas šaubas varētu izteikt tikai cita ANO institūcija, piemēram Ģenerālā Asambleja un tā jau saņem sistemātisku Drošības padomes ziņojumus. ANO Starptautiskās tiesas statūti stingri nosaka, ka lietās, ko izskata tiesa dalībnieki var būt tikai valstis.⁵⁶ Līdz ar to vienīgais veids kā varētu vērtēt Drošības padomes rezolūciju tiesiskumu ir lūgt konsultatīvo tiesas atzinumu.⁵⁷

Nākošais svarīgais jautājums, ko autore vērtēs, ir subjektu loks, kas varētu prasīt starptautisko atbildību par Drošības Padomes rīcību. Projektā ir norādīts, ka valsts vai cita starptautiska organizācija kā cietusī valsts vai cietusī starptautiskā organizācija sauc pie atbildības citus subjektus gadījumos, ja:

- pārkāpta individuālā saistība pret konkrēto valsti vai starptautisko organizāciju;
- pārkāpta saistība pret valstu grupu, starptautisko organizāciju kopumu vai starptautisko sabiedrību kopumā;
- šis pārkāpums īpaši aizskar valsti vai starptautisko organizāciju;
- pārkāpums radikāli maina citu valstu vai starptautisko organizāciju stāvokli, uz kurām attiecas tādi paši pienākumi arī turpmāk.⁵⁸

No augstākminētā var secināt, ka Drošības padomi pie starptautiskās atbildības varētu saukt valstis vai organizācijas, kuras uzskatāmas par cietušām saskaņā ar Projekta 56. pantu. Ģenerālās asamblejas rezolūcijā šī panta komentāros ir noteikts, ka nepastāv atšķirība, vai cietusi ir valsts vai starptautiska organizācija. Tāpat arī netiek noliegta iespēja, ka cietušie var būt kombinētos sastāvos: cietušas vairākas valstis, cietušas vairākas organizācijas vai cietušas gan valstis, gan organizācijas vienlaicīgi.⁵⁹ Tomēr kā jau autore minēja, nav tiesas kurā cietusī valsts varētu prasību celt, līdz ar to rodas situācija, ka kompetentā institūcija (tāda, kurai piemīt tiesības lūgt ANO Starptautiskajai tiesai konsultatīvo atzinumu) var vērtēt vai šāda cietusī valsts.

Ņemot vērā to, ka Drošības padome pieņem rezolūcijas balsojuma veidā, ir vērts aplūkot jautājumu par to, vai atsevišķa dalībvalsts var būt atbildīga par to, ka dalībvalstis ir balsojušas par

⁵⁶ Statute of the International Court of Justice. San Francisco, 1945. Article 34.

⁵⁷ Ibid, article 65.

⁵⁸ Projekts par organizāciju atbildību starptautiskajās tiesībās, 43.pants. 2011.

Pieejams: <http://legal.un.org/ilc/reports/2011/2011report.htm> [aplūkots 25.04.2014]

⁵⁹ Projekts par organizāciju atbildību starptautiskajās tiesībās. Komentāri, 161.lpp. 2011.

Pieejams: <http://legal.un.org/ilc/reports/2011/2011report.htm> [aplūkots 25.04.2014]

prettiesisku lēmumu. Projekta panti norāda, ka starptautiskās organizācijas dalībvalstu vai aģentu rīcība tiek skatīta kā starptautiskās organizācijas rīcība, ja vien pēdējā saglabā efektīvu kontroli par šo rīcību.⁶⁰ Ņemot vērā, ka ANO Statūtos nav noteikti nekādi kritēriji, kas būtu jāievēro, pieņemot lēmumu, un dalībvalstis var balsot jebkādu motīvu vadītas, un Drošības padome nesaglabā kontroli pār valstu rīcību kaut arī organizācijas pieņemtais vai nepieņemtais lēmums ir organizācijas vārdā, nevis atsevišķu dalībvalstu vārdā. Līdz ar šīs kontroles neesamību, zūd ANO atbildība par šo valstu rīcību. Savukārt apskatot jautājumu par katras valsts individuālo atbildību varētu vilkt paralēles ar daudzām institūcijām un iestādēm nacionālajā līmenī. Piemēram, par Rīgas pašvaldības domes pieņemtajiem prettiesiskajiem lēmumiem ir atbildīga dome, nevis konkrēts deputāts, kas ir balsojis par šādu lēmumu. Protams, no politiskā viedokļa konkrēto personu var vainot šāda lēmuma pieņemšanā, bet juridiski šī persona nav atbildīga. Tieši tāpat ir ar Drošības padomes lēmumiem, jo svarīgs ir rezultāts, bet procedūra, kas norisinājās pirms konkrētas rīcības, nav izšķiroša, lai atbildīga būtu pati organizācija.

No visa iepriekš minētā autore secina, ka ANO varētu būt atbildīga par prettiesisku rezolūciju, ko Drošības padome ir pieņēmusi, jo ANO turpina saglabāt kontroli pār šo institūciju. Savukārt par Drošības padomes neizdotajām rezolūcijām, veto izmantošanu un kādas krīzes faktisku ignorēšanu Drošības padome nav tiesiski atbildīga, jo ANO Statūtos tai nav uzlikti nekādi pienākumi obligāti rīkoties. ANO Statūti Drošības padomei piešķir pilnvaras regulēt krīzes un nodrošināt starptautisko mieru, tomēr tas nevarētu tikt uzskatīts par pienākumu. Vienīgais veids, kā Drošības padomi saukt pie tiesiskās atbildības ir lūgt ANO Starptautiskajai tiesai sniegt konsultatīvo atzinumu, bet to var darīt tikai citas ANO institūcijas, kurām piemīt šādas tiesības, līdz ar to valstij, kuru varētu uzskatīt par cietušu šādu tiesību nav. Tomēr ņemot vērā, ka svarīgākais ir norādīt uz Drošības padomes prettiesisko rīcību, nevis iegūt no tās zaudējumu atlīdzību, šāds līdzeklis varētu būt pietiekams, lai Drošības padomi paradītu efektīvāku. Ja ANO Starptautiskā tiesa sāktu vērtēt Drošības padomes rezolūciju tiesiskumu pati Drošības padome (t.i. tās dalībvalstis) veiktu plašāku konkrētās situācijas izpēti pirms izdot rezolūciju. Situācijā, ja ANO Starptautiskā tiesa atzītu Drošības padomes rezolūcijas par prettiesiskām valstis varētu sākt vērtēt to leģitimitāti.

⁶⁰ Projekts par organizāciju atbildību starptautiskajās tiesībās, 7.pants. 2011.

Pieejams: <http://legal.un.org/ilc/reports/2011/2011report.htm> [aplūkots 25.04.2014]

2. VETO TIESĪBAS

2.1.VĒSTURE

Oksfordas vārdnīca šo jēdzienu skaidro kā konstitucionālu tiesību noraidīt kādu likumdevēja piedāvājumu vai lēmumu⁶¹. Vārds „veto” ir radies no latīņu valodas, un tā nozīme ir „aizliegums”. Drošības padomē šādas aizlieguma tiesības izsaka balsojot. Tāpat interesanti ir, tas ka nekur ANO Statūtos nav sastopams jēdziens „veto tiesības”, bet šīs tiesības ir izsecināmas no Statūtu 27.panta, kurā noteikts, ka Drošības padome ir pieņēmusi lēmumu, ja „par” ir nobalsojušas vismaz deviņas dalībvalstis, tajā skaitā visas pastāvīgās dalībvalstis. Līdz ar to ir izveidojusies situācija, ka neskatoties uz to, ka ANO Statūtos nav nostiprināts jēdziens „veto tiesības”, tās pastāv. Vērtējot augstāk minētos jēdziena skaidrojumus, ir acīmredzami, ka nepieciešamā „visu pastāvīgo dalībvalstu piekrišana, lai tiktu pieņemts lēmums”, ir tikai vārdu spēle, jo faktiski tas nozīmē to, ka lēmums netiks pieņemts gadījumā, ja kāda P5 valsts nepiekrītīs, citiem vārdiem – izmantos savas veto tiesības.

Veto tiesības Drošības padomes dalībvalstīm tika piešķirtas līdz ar pašu ANO Statūtu pieņemšanu. 1945. gadā šādas tiesības, kā jau autore minēja, tika piešķirtas tām valstīm, kuras varētu uzskatīt par uzvarētājām Otrajā pasaules karā. San Francisko Konferencē, kurā tika arī pieņemti ANO Statūti, piecas dalībvalstis, kuras sevi uzskatīja par uzvarētājām, izteica nosacījumu, ka ieņems pastāvīgo dalībvalstu vietu Drošības padomē un piedalīsies „jaunās pasaules organizācijā” ar noteikumu, ka tām tiks piešķirtas beznosacījumu veto tiesības.⁶² Šis nosacījums tika pieņemts (šobrīd ANO Statūtu 27.pants) balsojot – 30 dalībvalstis balsoja „par”, 2 „pret”, savukārt 15 „atturējās”.⁶³ Līdz ar to varētu uzskatīt, ka šīs tiesības P5 izcīnīja, kaut arī daļa no dalībvalstīm to neatbalstīja, tieši tāpēc nav īpaši pārsteidzoša valstu attieksme mūsdienās par veto tiesību loka palielināšanu.

Pēc statistikas datiem var novērot, ka P5 ir diezgan bieži izmantojušas veto tiesības, īpaši aktuāli tas ir bijis *aukstā kara* laikā. Laikā no 1946. gada līdz 1986. gadam tika pieņemtas 593 rezolūcijas, savukārt veto tiesības tika izmantotas 212 reizes – visvairāk veto tiesības izmantojusi PSRS (114 reizes), tātad faktiski vairāk nekā 50% gadījumu veto tiesības izmantoja PSRS.

⁶¹ Oxford dictionary. Pieejams: http://www.un.org/depts/dhl/resguide/scact_veto_en.shtml [aplūkots 17.04.2014]

⁶² Kirgis F., The Security Council first fifty years. American Society of International Law, 1995. 89.lpp

⁶³ United Nations San Francisko Conference 12 june 1945.

Pieejams: <https://archive.org/details/documentsoftheun008818mbp> [aplūkots 20.04.2014]

Mūsdienās līdz 2005. gadam tika pieņemtas 1010 rezolūcijas, un tikai 38 reizes tika pielietotas veto tiesības.⁶⁴ Savukārt kopš 2005. gada līdz 2014. gada veto tiesības tika pielietotas 10 reizes.⁶⁵ Ir arī mainījies tendence izmantot veto tiesības - no visām 48 reizēm Krievijas Federācija izmantojusi savu veto ir tikai 10 reizes, savukārt Amerikas Savienotās Valstis – 28.⁶⁶ No šiem datiem var secināt to, ka, pirmkārt, mainoties valsts politiskajai iekārtai un valsts varai, mainās tendence izmantot/neizmantot veto tiesības, kā tas ir noticis ar PSRS/Krievijas Federāciju. Otrkārt, mūsdienās veto tiek izmantots arvien retāk un pārdomātāk – valstis vairs šo „ieroci” neizmanto tik aktīvi, ka *aukstā kara* laikā, kā arī Drošības padome darbojas daudz aktīvāk, jo ir divreiz īsākā termiņā pieņemtas gandrīz divas reizes vairāk rezolūciju nekā .

Autore uzskata, ka veto tiesības ir uzskatāmas par leģitīmām un neaizkavētu Drošības padomi tikai tādā gadījumā, ja pastāvīgās dalībvalstis, pielietojot savas veto tiesības, ņem vērā 1946. gada 13. decembra Ģenerālās asamblejas rezolūciju, kurā ir noteikts, ka veto tiesības var pielietot tikai gadījumā, lai aizstāvētu valsts pamata intereses, kā arī nerastos situācija, ka Drošības padome atbalsta nemierus.⁶⁷ Lai vērtētu, vai tiešām pastāvīgās dalībvalstis rīkojas pēc labākās ticības un ar cēlu mērķi, arī izmantojot veto tiesības, autore turpmāk pievērsīsies pēdējiem Drošības padomes rezolūciju projektiem, kuri netika atbalstīti no kādas P5 valsts puses.

2.2.VETO TIESĪBU IZMANTOŠANAS PRAKSE

Visjaunākais veto tiesību izmantošanas gadījums ir saistīts ar šā gada notikumiem Ukrainā. 2014. gada 15. martā Drošības padome lēma par situāciju Ukrainā un mēģināja izdot rezolūciju, kura netika akceptēta no Krievijas Federācijas puses. Rezolūcijas mērķis bija norādīt uz Krimas referenduma prettiesiskumu un to, ka tam nav nekāda juridiska spēka. Rezolūcijā ir skaidri noteikts, ka referendums nevar būt uzskatāms par tiesisku un nevar mainīt Krimas statusu. Tāpat Drošības padome aicināja visas valstis, starptautiskās organizācijas un aģentus neakceptēt šo referendumu un atturēties no jebkādām darbībām, kas varētu tikt interpretētas kā šī referenduma

⁶⁴ Weiss T., Daws S. The oxford handbook on the United Nations. Oxford handbooks in Politics & International Relations, 2008. 121.p

⁶⁵ Security Council veto list. Pieejams: http://www.un.org/depts/dhl/resguide/scact_veto_en.shtml [aplūkots 25.04.2014]

⁶⁶ Weiss T., Daws S. The oxford handbook on the United Nations. Oxford handbooks in Politics & International Relations, 2008. 121.p

⁶⁷ Ģenerālās asamblejas rezolūcija 117. (2). 1947.gada 21. novembris
Pieejams: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/117\(II\)&Lang=E&Area=RESOLUTION](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/117(II)&Lang=E&Area=RESOLUTION) [aplūkots 14.05.2014]

atzīšana.⁶⁸ Pēc balsojuma par rezolūcijas pieņemšanu notika diskusija, kurā piedalījās Drošības padome, kā arī tieši iesaistītā Ukraina. Daudzas valstis norādīja uz Krievijas Federācijas iejaukšanos valsts iekšējos jautājumus, tādā veidā apdraudot Ukrainas suverenitāti. Amerikas Savienotās valstis norādīja uz to, ka Krievijas Federācija, izmantojot savu pastāvīgās dalībvalsts statusu, ir līdzdalībniece prettiesiskajā militārajā iebrukumā.⁶⁹ Savukārt Krievijas Federācijas pārstāvis Vitālijs Čurkins norādīja, ka Krievijas Federācija izmantoja savas veto tiesības, jo uzskata par nepamatotu referendumu atzīšanu par spēkā neesošu, jo šādā veidā Krimas Republikas pilsoņi nevar paši noteikt savu nākotni. Tāpat arī Čurkina kungs norāda uz to, ka Krima līdz 1954. gadam ir bijusi daļa no Krievijas, un šai situācijai mainoties (t.i. iekļaujot Krimu Ukrainas teritorijā) šīs teritorijas iedzīvotājiem netika dota iespēja izteikt savu viedokli, līdzīgi notika arī, sabrūkot PSRS.⁷⁰ Autore uzskata, ka ir ļoti kritiski jāvērtē Krievijas teiktais, ņemot vērā, ka Krievija ir iesaistīta šajā konfliktā, un, ja šādu referendumu atzīst, tas būtiski paplašina Krievijas teritoriju. Kā zināms, ANO galvenais mērķis ir uzturēt starptautisko mieru un drošību, un Ģenerālā asambleja 1946. gadā izdeva rezolūciju, kurā tika noteikts, ka pastāvīgajām dalībvalstīm, neņemot vērā privilēģēto statusu, būtu jāseko ANO mērķiem un, mēģinot atrast kompromisu ar citām valstīm, jāpieņem rezolūcijas efektīvi.⁷¹ Ņemot vērā to, ka šajā situācijā Krievija tiktu uzskatīta par agresora valsti un Drošības padome nereaģē veto tiesību izmantošanas dēļ, autore uzskata, ka šādā veidā netiek īstenots ANO mērķis, kā arī ievērota Ģenerālās asamblejas rezolūcija.

2011. gada 4. oktobrī, 2012. gada 4. februārī un 2012. gada 19. jūlijā Drošības padomes sēdēs tika lemts jautājums par Sīriju, konkrētāk par to, kā risināt Sīrijas krīzi cilvēktiesību jautājumos, terorisma novēršanā u.tml. Visas trīs rezolūcijas netika pieņemtas, jo Ķīnas Tautas Republika un Krievijas Federācija balsoja „pret”. Lai vērtētu, vai pēdējās valstis izmantoja savas veto tiesības atbilstoši Ģenerālās asamblejas 1946. gada 13. decembra rezolūcijai, turpmāk tiks aplūkota katra rezolūcija sīkāk.

2011. gadā Drošības padomē tika sasaukta sēde, lai lemtu, vai pieņemt rezolūciju S/2011/612, kurā tika apskatīts jautājums par līdzekļiem, kuri jāpiemēro Sīrijas krīzes

⁶⁸ Drošības padomes rezolūcijas projekts S/2014/189

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2014/189 [aplūkots 15.04.2014]

⁶⁹ Drošības padomes 2014.g 15.marta sēdes protokols, S/PV.7138 3.lpp

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.7138 [aplūkots 15.04.2014]

⁷⁰ Ibid, 2.p

⁷¹ Ģenerālās asamblejas rezolūcija A/RES/40(I), 1946.g 13. decembris. Pieejams:

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/40\(I\)&referer=http://www.un.org/depts/dhl/resguide/r1_en.shtml&Lang=R](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/40(I)&referer=http://www.un.org/depts/dhl/resguide/r1_en.shtml&Lang=R) [aplūkots 15.04.2014]

atrisināšanai. Šajā rezolūcijā Drošības padome norāda, ka vienīgais risinājums ir valsts varai atteikties no cilvēktiesību pārkāpumiem, nodrošināt vārda brīvību un padarīt Sīriju brīvu no vardarbības, bailēm un iebiedēšanas. Šajā rezolūcijā tika nosodīta valsts varas rīcība, kas izpaužas kā nopietna un sistemātiska cilvēktiesību pārkāpšana. Drošības padome pieprasīja visām pusēm (valsts varu ieskaitot) atteikties no ekstrēmisma un vardarbības. Tāpat Drošības padome pieprasīja tādas valsts varas darbības kā - pārtraukt pārkāpt cilvēktiesības, pildīt visas saistības starptautiskajās tiesībās un sadarboties ar ANO Augsto Komisāru cilvēktiesību jautājumos, pārtraukt jebkādu spēka pielietojumu pret civiliedzīvotājiem.⁷² Notikušajā sēdē rezolūcija netika pieņemta, jo „pret” balsoja Ķīnas Republika un Krievijas Federācija, vēl četras valstis atturējās. Krievijas Federācija norādīja, ka balsošanas rezultāts norāda nevis uz rezolūcijā esošajiem formulējumiem, bet drīzāk tas esot politisks konflikts.⁷³ Krievijas Federācijas pārstāvis norādīja, ka paši esot izstrādājuši savu rezolūcijas projektu un šodien piedāvātā rezolūcija tai neatbilstot. Galvenie iemesli, kāpēc Krievijas Federācija balsoja „pret”, esot šādi: pielietot sankcijas pret Sīrijas valsts varu esot nepieņemami, kā arī norāda uz to, ka iemesli, kāpēc notiek šī krīze, nav tikai valsts varas spēka pielietošanas rezultāts. Tāpat Krievijas Federācijas pārstāvis aicināja valstis pieņemt Krievijas un Ķīnas priekšlikumu orientēties uz dialogu starp Sīrijas varu un opozīciju.⁷⁴ Savukārt otra valsts, kura izmantoja savas veto tiesības, ir Ķīna, kura norādīja, ka neatbalstījusi rezolūciju, jo neatbalsta sankciju vai draudu pielietošanu pašreizējos apstākļos. Ķīnas un Krievijas viedoklim piekrita arī Indija, norādot, ka rezolūcijā netiek nosodīta vardarbība, kas cēlusies no opozīcijas puses, kā arī par sankciju pielietošanu Sīrijai nepiekrīt.⁷⁵ Savukārt Amerikas Savienoto valstu pārstāvis izteicās, ka esot sašutis par to, ka Drošības padome nespēj pildīt savu morālo pienākumu un novērst draudus, un nodrošināt mieru šajā reģionā.⁷⁶

Izvērtējot visus valstu argumentus, ir pamats uzskatīt, ka rezolūcija netika pieņemta, jo tā ir nepilnīga. Pirmkārt, tā kritizē tikai vienu konfliktējošo pusi, otrkārt, sankcijas, kuras tiktu pieņemtas, varētu negatīvi ietekmēt situāciju visā Sīrijā. Līdz ar to šis gadījums, kad tika izmantotas veto tiesības, ir uzskatāms par pamatotu, jo valstīm, pieņemot rezolūcijas, ir jābūt

⁷² Drošības padomes rezolūcijas projekts S/2011/612.

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/612 [aplūkots 15.04.2014]

⁷³ Drošības padomes 2011. gada 4. oktobra sēdes protokols S/PV. 6627. 3.lpp

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6627 [aplūkots 15.04.2014]

⁷⁴ Ibid, 5.p

⁷⁵ Ibid, 8.p

⁷⁶ Ibid, 9.p

pārliecinātām, ka tās nodrošinās mieru pasaulē/reģionā, tāpat arī rezolūcijām jābūt objektīvām, kāda šī nebija.

Drošības padome turpināja darbu, lai „sakārtotu” Sīrijas situāciju, un pēc pāris mēnešiem balsoja par pilnveidotāku rezolūciju S/2012/77, bet arī šī rezolūcija netika pieņemta, atkal balsojot „pret” Ķīnai un Krievijas Federācijai. Šī rezolūcija varētu tikt uzskatīta par iepriekšējās rezolūcijas papildināto versiju. Rezolūcijā tiek nosodīti tādi plašie un nopietnie cilvēktiesību pārkāpumi no Sīrijas valdības puses, kā spēka pielietojums pret civiliedzīvotājiem, patvaļīgi nāves sodi, slepkavības, kas vērstas pret masu medijiem un protestantiem. Tāpat Drošības padome nosoda visus vardarbības aktus neatkarīgi no tā, kura puse tos paveic, un pieprasa gan Sīrijas valdībai, gan bruņotajiem grupējumiem nekavējoties pārtraukt visas vardarbīgās darbības un represijas. Tāpat kā iepriekšējā rezolūcijā, Drošības padome pieprasa Sīrijas valdībai pārtraukt vardarbību, izvest savu bruņoto karaspēku, nodrošināt vārda brīvību un sadarboties ar Arābu Līgas novērotājiem (uz to bija likts galvenais uzsvars)⁷⁷ Aplūkojot sēdes protokolu un izvērtējot iebilstošo valstu argumentus, varētu secināt, ka tie ir mazāk racionāli nekā iepriekš. Piemēram, Krievija norāda uz vairākiem iemesliem, kāpēc balsoja „pret”. Drošības padome kā daļa no starptautiskās sabiedrības esot ieinteresēta politiskā dialoga atrisināšanā tādā veidā, lai tiktu „gāzta” pašreizējā valdība, kas Krievijas Federācijai šķiet nepieņemami, jo šādā veidā Drošības padome iejaucas valsts iekšējās lietās. Vēl Krievija norādīja uz to, ka rezolūcijas formulējums nav precīzs un opozīcija neuzskata sevi kā ekstrēmo grupējumu. Varētu uzskatīt, ka tā netiek nosodīta.⁷⁸ Autore uzskata, ka arguments par formulējumu ir drīzāk atruna, lai nepieņemtu rezolūciju, nevis pamatots iemesls, lai riskētu ar situācijas pasliktināšanos. Tāpat arī valsts varas nosodīšana cilvēktiesību pārkāpumos, pēc autores domām, nevarētu tikt uzskatīta par „aicinājumu gāzt” valdību. Arī Ķīnas argumenti ir kritiski vērtējami, jo vienīgais, uz ko Ķīnas pārstāvis norādīja, ir tas, ka nepastāv garantijas tajā, vai, pieņemot rezolūciju, Sīrijā situācija nekļūs kritiskāka.⁷⁹ Vēl kritiskāk šos argumentus aicina vērtēt Francijas pārstāvis, kurš norāda, ka nedrīkst ignorēt faktu, ka divas no pastāvīgajām dalībvalstīm sistemātiski bloķē jebkuru Drošības padomes rīcību šajā jautājumā. Tāpat viņš norāda, ka Drošības padome vairs nedrīkstēja gaidīt un šis rezolūcijas projekts esot maksimāli pielaidīgs un veicina

⁷⁷ Drošības padomes rezolūcijas projekts S/2012/77.

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/77 [aplūkots 15.04.2014]

⁷⁸ Drošības padomes 2012. gada 4. februāra sēdes protokols S/PV.6711. 10.lpp

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6711 [aplūkots 15.04.2014]

⁷⁹ Ibid, 11.p

sadarboties starptautiskajai sabiedrībai, lai risinātu Sīrijas krīzi.⁸⁰ Līdz ar to autore uzskata, ka veto tiesības tika izmantotas politisku motīvu dēļ, kā arī neatbilst jau minētajai Ģenerālās asamblejas rezolūcijai.

Drošības padome neapturēja savus centienus izdot rezolūciju, kas regulētu krīzi Sīrijā un nodeva balsošanai vēl vienu rezolūciju 2012. gada 19. jūlijā. Šī rezolūcija bija vēl plašāka un iekļāva sevī tādus jautājumus, uz kuriem iepriekš norādīja „pret” balsojušās valstis. Papildinot iepriekšējās rezolūcijas, šajā projektā tika iekļauts arī nosodījums Sīrijas opozīcijai, teroristiskajiem grupējumiem, tika atbalstīta Sīrijas valsts suverenitāte un teritorijas vienotība kā viens no rezolūcijas mērķiem. Rezolūcijā tika pieprasīts izbeigt jebkādu bruņotu spēku pielietojumu gan no Sīrijas valdības, gan opozīcijas puses. Tāpat tika pieprasīts steidzami sākt pielietot sešu punktu plānu, kas tiek atspoguļots rezolūcijā 2042.⁸¹ Šo rezolūciju atkal bloķēja Ķīna un Krievijas Federācija. Šoreiz Ķīna sēdē neizteicās, tāpēc autore nevar vērtēt Ķīnas motivāciju noraidīt šo projektu. Savukārt Krievijas Federācija norādīja uz to, ka šādam projektam dienas kārtībā nevajadzēja būt, jo bija acīmredzami, ka tas netiks apstiprināts. Kā savu galveno argumentu Krievijas pārstāvis minēja to, ka tā nevar izdot dokumentu, kas atļautu vērst sankcijas pret Sīrijas valdību un, iespējams, pat ļaut ievest bruņotus spēkus no ANO puses. Tāpat Krievija norādīja uz to, ka neļaus citām valstīm Drošības padomi izmantot savu politisko shēmu realizācijai.⁸²

Vērtējot visas trīs rezolūcijas kopā, kā arī sēdes protokolus, autore uzskata, ka Drošības padome katru rezolūciju mēģināja papildināt, ņemot vērā Krievijas Federācijas un Ķīnas kritiku, savukārt šīs valstis meklēja arvien jaunus attaisnojumus, lai nepieļautu rezolūcijas pieņemšanu. Vērtējot ekonomiskās attiecības starp Sīriju, Ķīnu un Krieviju, varētu uzskatīt, ka pēdējām valstīm ir izdevīgi nepieļaut sankciju vēršanu pret Sīrijas valdību. Šo apgalvojumu var pamatot ar to, ka Krievija ir lielākais ieroču piegādātājs Sīrijai. Krievija 2009./10. gadā pārdeva Sīrijai ieročus 162 miljonu ASV dolāru apmērā, kas ir liels ieguldījums Krievijas ekonomikā; arī starp Maskavu un Sīriju tika noslēgts līgums par 550 miljonu ASV dolāriem par militārajām apmācībām ar kara lidmašīnām.⁸³ Savukārt Ķīna ir ļoti labās politiskās attiecībās ar Krieviju, kā arī eksportē lielu

⁸⁰ Drošības padomes 2012. gada 4. februāra sēdes protokols S/PV.6711. 4.lpp

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6711 [aplūkots 15.04.2014]

⁸¹ Drošības padomes rezolūcijas projekts S/2012/538.

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/538 [aplūkots 15.04.2014]

⁸² Drošības padomes 2012. gada 19. jūlija sēdes protokols S/PV.6810. 10.lpp

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6810 [aplūkots 15.04.2014]

⁸³ CNN International. Pieejams: <http://edition.cnn.com/2012/02/05/world/meast/syria-china-russia-relations> [aplūkots 18.04.2014]

daudzumu preču Sīrijā, līdz ar to Ķīnas motīvi bloķēt rezolūcijas, kurās vērsts nosodījums Sīrijas valdībai un iekļautas sankcijas, varētu būt gan politiski, gan ekonomiski. izdevīgi No visa iepriekš minētā izriet, ka šī triloģija nav nekas vairāk par politisko spēli un tā pilnībā neatbilst Ģenerālās asamblejas rezolūcijai, ka veto tiesības tiek izmantotas miera nodrošināšanai un kādas valsts pamata interešu nosargāšanai.

Trešā krīze, ko autore apskata, ir saistīta ar Tuvajiem Austrumiem, ieskaitot palestīniešu krīzi. Šī jautājuma regulējumu ar Drošības padomes rezolūciju projektiem vairākkārt bloķēja Amerikas Savienotās valstis. 2011. gada 18. februārī Drošības padomes sēdē tika izskatīts rezolūcijas projekts S/2011/24, kas paredzēja regulēt Tuvo Austrumu krīzi. Rezolūcijā tika uzsvērts, ka tā atbalsta un vēlreiz vērš uzmanību uz Ženēvas konvenciju par pilsoņu aizsardzību kara laikā 1949. gada 12. augustā palestīniešu teritorijā, iekļaujot sevī arī Austrumu Jeruzalemi, kas tika okupēta 1967. gadā. Rezolūcijā vēlreiz tika uzsvērts tas, ka okupētā palestīniešu teritorija, t.s. Austrumu Jeruzaleme, ir okupēta prettiesiski un tas liek šķēršļus miera nostiprināšanai starp abām valstīm (Izraēlu un palestīniešu teritoriju). Izraēla tiek nosodīta par tās rīcību, kas ietver sevī prettiesisku okupāciju, un vēršas pie Izraēlas nekavējoties pilnībā pārstāt jebkādas darbības palestīniešu teritorijā, iekaitot Austrumu Jeruzalemi. Rezolūcijā ir izteiktas cerības, ka divas demokrātiskas valstis – Izraēla un Palestīna – spēs sadzīvot mierīgi viena otrai blakus.⁸⁴ Šī rezolūcija netika pieņemta, jo Amerikas Savienotās valstis pielietoja savas veto tiesības. Šīs rezolūcijas projekta neatbalstīšanu tās argumentē ar to, ka nav pieņemami, ka rezolūcija uzliek pienākumu valstīm labprātīgi sadarboties ar krīzes valstīm. Tāpat Amerikas Savienoto valstu pārstāve uzvēra, ka savstarpējās pārrunas starp valstīm ir jāveic savā starpā, un iejaucoties, Drošības padome varētu situāciju padarīt vēl saspringtāku.⁸⁵ Savukārt Krievijas Federācija, kura atbalstīja šo rezolūciju, uzsver, ka ar rezolūcijas palīdzību nevienai teritorijai netiekot piešķirts valsts statuss, bet svarīgi ir tas, ka ar šīs rezolūcijas palīdzību beidzot Izraēla tiks spiesta pildīt savas starptautiskās saistības, nepārkāpjot starptautisko tiesību normas.⁸⁶ No augstāk minēta izriet, ka Amerikas Savienotās valstis principiāli atsakās ļaut Drošības padomei iejaukties Tuvo Austrumu krīzē, un tas, pēc autores domām, nav pieļaujams. No tā varētu secināt, ka šajā situācijā

⁸⁴ Drošības padomes rezolūcijas projekts S/2011/24.

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/24 [aplūkots 15.04.2014]

⁸⁵ Drošības padomes 2011. gada 18. februāra sēdes protokols S/PV.6484. 5.p

Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6484 [aplūkots 15.04.2014]

⁸⁶ Ibid, 6.p

Amerikas Savienotās valstis rīkojās pretēji ANO Statūtos nostiprinātajiem mērķiem, neļaujot Drošības padomei pildīt savas funkcijas.

Izvērtējos visas izpētītās rezolūcijas un sēdes protokolus, kuros dalībvalstis skaidro savus lēmumus, autore secina, ka Drošības padomes veto tiesības netiek īstenotas tādu mērķu labā, ar kādiem tās tika pieļautas, veidojot Drošības padomi. Veto tiesības mūsdienās izmanto kā politisko instrumentu, lai valstis gūtu ekonomisko labumu, politiskās saites ar citām valstīm u.tml. Veto tiesības mūsdienās netiek izmantotas, lai pildītu ANO Statūtos noteiktos Drošības padomes mērķus. Līdz ar to Drošības padomes veto tiesībās ir nepieciešama reforma.

2.3.VETO TIESĪBU REFORMA

Mūsdienās ir virkne ar valstīm, kuras labprāt ieņemtu un ir pelnījušas vietu Drošības padomē kā pastāvīgās locekles ar veto tiesībām. Tomēr iespēja šādai reformai tiek visādos veidos bloķēta. Piemēram, Spānija un Kanāda noraida jebkādu veto tiesību loka paplašinājumu vai izmaiņas, motivējot to ar principu – esošie P5 dalībnieki ir nepareizie un viņiem nav vēlēšanās šo „grēku” paplašināt ar vēl vairāk locekļiem, kuri tiem nešķiet piemēroti.⁸⁷ Līdz ar to ir skaidrs, ka šīs valstis nepiekrīt palielināt P5 locekļu skaitu. Tika izveidota efektīva valstu koalīcija, kas sevi nosauca par „*coffee club*” ar mērķi kavēt jebkādu Drošības padomes reformu. Šī koalīcija noteica, ka piekrītīs tikai tādām Drošības padomes reformām, kas nepiešķirs nekādas papildus tiesības vai privilēģijas atsevišķām valstīm. No tā izriet, ka pastāv arī tādas valstis, kuras redz reformu Drošības padomē neaizskarot veto tiesības. Savukārt G4 valstis (autores piebilde – Japāna, Vācija, Indija, Brazīlija) ir izteikušās, ka nepieņems *trešās pasaules dalībvalstis*, kas viņus nostādītu sliktākā situācijā, nekā pašreizējās piecas pastāvīgās dalībvalstis, tomēr neizslēdz iespēju, ka jaunajām valstīm vajadzētu iesaistīties Drošības padomes darbībā.⁸⁸

Tajā pašā laikā ir virkne ar viedokļiem, kas uzstāj, ka veto tiesībās ir nepieciešama reforma. Piemēram, G4 valstis 2005. gadā piedāvāja ieņemt pastāvīgo dalībvalstu vietu pašas, tomēr šis piedāvājums netika apstiprināts, pret to iestājoties Ķīnas Tautas Republikai un citām Drošības padomes dalībvalstīm.⁸⁹ Tas vēlreiz apliecina, ka pastāvīgajām dalībvalstīm atdot vai pat dalīties

⁸⁷ Tharoor S. Security Council Reform: Past, Present, and Future. Ethics & International Affairs, 2011. 399.p

⁸⁸ Ibid, 402.

⁸⁹ Weiss T., Daws S. The oxford handbook on the United Nations. Oxford handbooks in Politics & International Relations, 2008. 132. p

ar veto tiesībām būtu ļoti netīkami un tās to darītu nelabprāt. G4 valstis ir ietekmīgas, kā piemēram, ir zināms, ka Indijā ir viena no straujāk augošajām ekonomikām, savukārt Japāna jau sen sevi ir pierādījusi gan ekonomiskajā tirgū, gan politiskajā telpā. Līdz ar to ir acīmredzami, ka, lemjot par iespējām veikt veto tiesību reformu, valstis vadīsies pēc politiskiem un ekonomiskiem motīviem.

Veto tiesību jautājums ir nesaraujams ar jautājumu par Drošības padomes uzbūvi.⁹⁰ Tas ir izskaidrojams ar to, ka veto tiesības tiek piešķirtas tikai tām valstīm, kuras ir pastāvīgās dalībvalstis, un ANO Statūtos tās ir strikti noteiktas (P5 valstis). Sakarā ar veto tiesību reformu ir izceļami divi svarīgi jautājumi: „vai veto tiesību izmantošana būtu jāierobežo vai jāatstāj nemainīga?” un „vai veto tiesības būtu jāpiešķir jaunām pastāvīgām dalībvalstīm?”⁹¹ Dažas valstis uzskata, ka veto tiesības būtu jāatceļ visām valstīm vienlaicīgi. Ja šobrīd tas nav iespējams, tad tas varētu būt iespējams vēlāk.⁹² Tomēr nevienam priekšlikumam, kas tika piedāvāts Drošības padomei, nav bijis atbalsta, un tas ir pašsaprotami. Neviena valsts negrib atteikties no savām veto tiesībām.⁹³ Ņemot to vērā, ir acīmredzami, ka veto reforma ir iespējama tikai tādā veidā, lai netiktu aizskartas pašreizējās ar veto tiesībām apveltītās valstis, jo, kā jau autore ir minējusi, pašlaik nepastāv nekas, kas varētu likt P5 no tām atteikties. Līdz ar to iespējamie reformas modeļi ir diezgan ierobežoti. Pamats ANO drošības sistēmai ir vienošanās, ar P5 valstīm, kas sevī iekļauj veto tiesības.⁹⁴ Līdz ar to, ja zudīs šī vienošanās vairs nepastāvēs mehānisms, kas nodrošinās drošību, jo tikai lielvalstīm piemīt tādi līdzekļi, lai vērstu sankcijas pret valstīm, kas apdraud starptautisko mieru. Protams, rodas jautājums, vai tieši šīs piecas valstis arī pēc vairāk nekā 65 gadiem ir vadošās valstis pasaulē?

Viens reformas modelis varētu būt paplašināt pastāvīgo dalībvalstu skaitu, kurām piemīt veto tiesības. Autore jau iepriekš minēja, ka G4 valstis nepieļaus *trešajām pasaules valstīm* iegūt veto tiesības, savukārt Āfrikas valstis ir stingri nostājušās uz to iegūšanas ceļu.⁹⁵ Piekāpjoties citām

⁹⁰ United Nations Association – Canada, U.N. Reform Project, Roundtable on Security Council Reform. 1995.

Pieejams: <http://www.globalpolicy.org/security-council/security-council-reform/49976-canadian-roundtable-on-security-council-reform.html> [aplūkots 19.04.2014]

⁹¹ Hossain K. The Challenge and prospect of security council reform. Regent University Faculty of Law, 2010. 308.p

⁹² Somavia J. Ambassador of Chile, Chile Proposal on Eventual Elimination of the Veto, 1998. Pieejams:

<http://www.globalpolicy.org/component/content/article/200/41150.html> [aplūkots 19.04.2014]

⁹³ Statement by a Representative of the Russian Federation in the Open-Ended Working Group on Security Council Reform on Veto Issue, 1999. Pieejams: <http://www.globalpolicy.org/component/content/article/198/32893.html> [aplūkots 19.04.2014]

⁹⁴ Fassbender B. UN Security Council reform and the right of veto: A constitutional perspective. The Hague, 1998. 268.p

⁹⁵ Venter A. Reform of the United Nations Security Council: A comment on the South Africa position. International journal of world peace. Vol.20 no.4. 2003. 38.p

valstīm, Āfrikas valstis ir pat piedāvājušas šādu modeli: iegūstot pastāvīgās dalībvalsts vietu un veto tiesības, tās neizmantos veto tiesības piecpadsmit gadus.⁹⁶ Tomēr arī šo pieņemumu valstis neatbalstīja. Arī autore uzskata, ka Āfrikas valstīm un citām *trešajām pasaules valstīm* nepiemīt pietiekami daudz resursu, kurus varētu izmantot, lai nodrošinātu stabilitāti un drošību pasaulē.

Pastāv trīs apsvērumi, kas jāizvērtē, pirms piešķir kādai valstij veto tiesības: kuras valstis pievērsī pietiekamu uzmanību starptautiskajam mieram un drošībai, lai tiktu apveltītas ar veto tiesībām; apsvērumi, vai veto tiesības pamudinās dalībvalstis uzņemties plašāku pienākumu klāstu ANO; apsvērumi, ka valsts izmantos veto tiesības tikai tādā gadījumā, ja tiks skartas valsts vitālās nacionālās intereses.⁹⁷ Lai gan Lielbritānija, Francija un Krievija vairs nav uzskatāmas par vadošajām valstīm pasaulē, viņu pastāvīgās dalībvalsts statuss Drošības padomē tām piešķir lielu lomu starptautiskajā politikā.⁹⁸ Tas vēlreiz norāda uz reformas nepieciešamību. Pastāv populārs viedoklis, ka šo valstu vietu varētu ieņemt Japāna un Vācija, jo šo abu valstu ekonomika un politiskā ietekme tikai aug, šādā veidā norādot uz šo valstu nozīmīgumu.⁹⁹ Līdz ar to autore uzskata, ka reformas modelis, kurā tiktu mainītas valstis, bet netiktu paplašināts veto tiesību īpašnieku skaits būtu optimāls reformas modelis. Pirmkārt, šaubīgās veto tiesības netiktu piešķirtas vēl vairāk valstīm, kas varētu padarīt Drošības padomi par vēl neefektīvāku un lēnāku. Otrkārt, par drošību rūpētos tās valstis, kuras patiešām gan ekonomiski, gan politiski ir uz to spējīgas, t.i., ieņem svarīgu un ietekmīgu vietu starptautiskajā sabiedrībā, kā, piemēram, iepriekš minētā Vācija un Japāna.

Pēdējais jautājums, kas jāapskata saistībā ar Drošības padomes reformu veto tiesību jomā, ir, kādā veidā šī reforma notiktu procesuāli. ANO Statūtus var grozīt ar divu trešdaļu ANO Ģenerālās asamblejas locekļu balsu vairākumu un divu trešdaļu ANO dalībvalstu ratifikāciju, ieskaitot piecus pastāvīgos ANO Drošības padomes locekļus. Savukārt, lai Statūtus pārvērtētu, var tikt sasaukta ANO Ģenerālā konference. Laiku un vietu Ģenerālās konferences sasaukšanai nosaka Ģenerālā asambleja ar divu trešdaļu balsu vairākumu un Drošības padome ar jebkuru deviņu locekļu balsīm. Konferencē katram ANO loceklim ir viena balss. Izmaiņas, kas ANO Statūtus ieteiktas ar Ģenerālās konferences dalībnieku divu trešdaļu balsu vairākumu, stājas spēkā pēc

⁹⁶ Venter A. Reform of the United Nations Security Council: A comment on the South Africa position. *International journal of world peace*. Vol.20 no.4. 2003. 38.p

⁹⁷ Wouters J., Hoffmeister F., Ruys T. *The United Nations and the European Union: An Ever Stronger Partnership*. T.M.C. Asser Press, 2006. 26.p

⁹⁸ Wiess T. *The illusion of Security Council Reform*. Wash Q, 2003. 147-151 p.

⁹⁹ Hossain K. *The Challenge and prospect of security council reform*. Regent University Faculty of Law, 2010. 311. p

vairākuma dalībvalstu ratifikācijas, ieskaitot visu Drošības padomes pastāvīgo locekļu balsis.¹⁰⁰ No tā izriet, ka veto tiesību reformai ir nepieciešama visu veto tiesību īpašnieku piekrišana, un tas šāda veida reformu padara ļoti grūti īstenojamu.

¹⁰⁰ Ignatāne G., Lulle A. Rokasgrāmata par ANO. „Jelgavas tipogrāfija” 2005. gads. 46.lpp

3. DROŠĪBAS PADOMES PĀRSTĀVĪBAS REFORMA

Drošības padome sastāv no piecpadsmit dalībvalstīm, no kurām piecas ir pastāvīgās dalībvalstis ar veto tiesībām, kuru jautājumu autore jau izklāstīja iepriekš, un desmit nepastāvīgajām dalībvalstīm, no kurām divas dalībvalstis tiek ievēlētas uz vienu gadu, savukārt pārējās uz diviem gadiem. Valstis, kuras tiks ievēlētas Drošības padomē, izvēlas Ģenerālā asambleja, vērtējot to, cik aktīvas ir ANO dalībvalstis miera un drošības uzturēšanā pasaulē.¹⁰¹ Tāpat ANO Statūtos tiek uzsvērts, ka jāņem vērā ģeogrāfiskais sadalījums.¹⁰² Šobrīd Drošības padomes sastāvs ir šāds:

- pastāvīgās dalībvalstis – Ķīnas Tautas Republika, Krievijas Federācija, Francija, Lielbritānija un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, Amerikas Savienotās valstis;
- nepastāvīgās dalībvalstis - Argentīna, Austrija, Čada, Čīle, Jordānija, Lietuva, Luksemburga, Nigērija, Korejas Republika, Ruanda.¹⁰³

Tātad no pastāvīgajām dalībvalstīm ar veto tiesībām nav neviena pārstāvja no Āfrikas kontinenta, kā arī no Dienvidamerikas. Tomēr šī situācija ir izveidojusies vēsturisku apstākļu dēļ, un, valstīm kļūstot par Drošības padomes pastāvīgajām dalībvalstīm, kritērijs bija uzvara Otrajā pasaules karā, kā arī valstu ietekme, nevis ģeogrāfiskais sadalījums. Tomēr arī šajā jautājumā nav vienbalsīga atbalsta, jo tādas valstis kā Indija, Brazīlija, Vācija un Japāna norāda, ka šis kritērijs ir novecojis un ir pienācis laiks citam valstīm ieņemt viņu vietu. Tomēr nav precīza kritērija, pēc kura vērtēt piemērotāko valsti. Piemēram, Āfrikā uz šo vietu ir vairāki kandidāti – ekonomiski attīstītākā Dienvidāfrika vai visilgāk apdzīvotā valsts Ēģipte?¹⁰⁴ Līdzīga situācija ir arī Dienvidamerikā un Austrumu valstīs. Pastāv uzskats, ka problēma ir tajā, ka katra valsts uzskata, ka ir pelnījusi vietu Drošības padomē kā pastāvīgā dalībvalsts.¹⁰⁵

¹⁰¹ Charter of the United Nations. San Francisco, 1945. Article 23.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ United Nations Security Council current members. Pieejams: <http://www.un.org/en/sc/members/> [aplūkots 25.04.2014]

¹⁰⁴ Tharoor S. Security Council Reform: Past, Present, and Future. Shashi Tharoor. Ethics & International Affairs, 2011. 400.p

¹⁰⁵ Ibid.

Savukārt, izvēloties nepastāvīgās dalībvalstis, Ģenerālā asambleja ne vienmēr ievēro ģeogrāfisko sadalījumu, jo visi kontinenti netiek pārstāvēti līdzīgi (ieskaitot pastāvīgās dalībvalstis) – Āfrika ar trīs, Dienvidamerika ar divām, Eiropa ar piecām, Āzija ar divām (Krievija ieskaitīta šeit), Ziemeļamerika ar vienu pārstāvi/jiem. Ņemot vērā kontinentu apdzīvotību, fakts, ka pārāpdzīvotu reģionu (Āfriku) pārstāv tikai divas ANO dalībvalstis, savukārt Eiropa, kura ir daudz mazāk apdzīvota, pārstāv veselas piecas valstis. No tā var secināt, ka Ģenerālā asambleja, izvēloties Drošības padomes dalībvalstis, pirmkārt, vērtē to ārpolitiku, nevis ģeogrāfisko stāvokli.

3.1.GLOBAL POLICY REFORMAS MODEĻI

Viens no piedāvātajiem reformas modeļiem jautājumā par dalībvalstu ievēlēšanu un skaitu ir Global Policy Forum piedāvātais modelis. Šāda reforma arī tika piedāvāta ANO ģenerālsekretāra 2005. gada marta ziņojumā.¹⁰⁶ Šī organizācija piedāvā divus modeļus – A un B. A modelī tiek piedāvāts nodrošināt sešas pastāvīgās dalībvalsts vietas, izslēdzot veto tiesības, kā arī izveidot vēl trīs nepastāvīgās dalībvalsts vietas (ar termiņu 2 gadi), kas tiktu sadalītas starp galvenajiem teritoriālajiem reģioniem, šādā veidā nodrošinot Āfrikai divas pastāvīgās dalībvalsts vietas un četras rotējošās, Āzijai trīs pastāvīgās dalībvalsts vietas (Ķīna saglabātu savu vietu) un trīs rotējošās vietas, Eiropai papildus esošajām trim pastāvīgajām dalībvalstīm pievienot vēl vienu pastāvīgo un vienu nepastāvīgo dalībvalsti, Amerikai (nesadalot Ziemeļameriku un Dienvidameriku) piešķirt papildus vienu pastāvīgās dalībvalsts vietu un četras nepastāvīgās vietas.¹⁰⁷ Līdz ar to izveidosies situācija, ka visas dalībvalstis ģeogrāfiski tiks pārstāvētas ar vienādu skaitu un Drošības padomē būs 24 dalībvalstis, tātad tiks pārstāvēti 12,5% visu ANO dalībvalstu (salīdzinājums- šobrīd tiek pārstāvēti gandrīz 8%).

Modelis B ir diezgan līdzīgs modelim A, jo arī norāda uz 24 dalībvalstu izveidošanu, bet šajā modelī tiek piedāvāts atstāt nemainīgu pastāvīgo dalībvalstu skaitu, izveidojot jaunu grupu ar rotējošām dalībvalstīm, kuras tiktu ievēlētas uz četrus gadu termiņu, un pievienojot vēl vienu rotējošo dalībvalsti ar divu gadu termiņu. Sadalīt šīs vietas tieši tāda pašā apjomā kā modelī A, tādējādi katra ģeogrāfiskā teritorija iegūtu 6 vietas.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Ignatāne G., Lulle A. Rokasgrāmata par ANO. „Jelgavas tipogrāfija” 2005. gads. 97.lpp

¹⁰⁷ Global Policy forum. Canadian Roundtable on Security Council Reform. Pieejams: <http://www.globalpolicy.org/security-council/security-council-reform/49976-canadian-roundtable-on-security-council-reform.html> [aplūkots 19.04.2014]

¹⁰⁸ Ibid.

Šie abi modeļi varētu pilnība atbilst ANO Statūtu nosacījumam par ģeogrāfisko sadalījumu ievērošanu, tomēr autore uzskata, ka lielāks dalībvalstu skaits ir vērtējams kritiski, jo, pirmkārt, kā jau iepriekš tika minēts, katra dalībvalsts uzskata, ka būtu pelnījusi pastāvīgās dalībvalsts statusu, un īsti nav noteiktu kritēriju, pēc kuriem izvēlēties vēl papildus pastāvīgās dalībvalstis, kā tas ir norādīts modelī A. Otrkārt, šis sadalījums ir teritoriāls, bet autore uzskata, ka drīzāk būtu jāvērtē iedzīvotāju un pašas valstis konkrētajā ģeogrāfiskajā teritorijā, jo Drošības padomei, tāpat kā ANO, pirmajā vietā būtu jānostāda cilvēks, nevis politika. Treškārt, pieaugot dalībvalstu skaitam, būtu jāpieaug arī balsu kvorumam, kuru sasniegšana tiktu pieņemta rezolūcija, un tas nozīmētu, iespējami lielākas domstarpības Drošības padomes sēdēs. Līdzīgu viedokli izsaka arī Brian Urquhart, norādot, ka lielāks dalībvalstu skaits tikai samazinātu Drošības padomes efektivitāti.¹⁰⁹

3.2. EIROPAS SAVIENĪBA KĀ PASTĀVĪGS PARSTĀVIS

Vēl viena dalībvalstu reforma ir izskanējusi no Eiropas Savienības. Ņemot vērā, ka tā ir vislielākā institūcija visā pasaulē, būtu tikai pareizi tai piešķirt atsevišķu kombinētu vietu Drošības padomē. Tomēr šis viedoklis varētu būt kritizējams, ņemot vērā to, ka Eiropas Savienības valstis Drošības padomē tiek pārstāvētas visplašāk. Būtu nepareizi tām piešķirt vēl lielāku varu, piešķirot iespēju pilnībā īstenot savu politiku Drošības padomē.¹¹⁰ Bet šis reformas modelis arī šo problēmu varētu risināt, jo tas paredz Francijas un Lielbritānijas atteikšanos no pastāvīgo valstu statusa un tā vietā Eiropas Savienība iegūtu pastāvīgā Drošības padomes locekļa statusu ar veto tiesībām. Pieņemot šādu soli, Eiropas Savienība sekmētu savus panākumus kolektīvajā darbībā un tajā pašā laikā paplašinātu pārstāvību Drošības padomē.¹¹¹ D. Deudney un H. W. Maull piedāvā Francijai un Lielbritānijai, ņemot vērā to augsto stāvokli Drošības padomē, arvien vairāk konsultēties ar citām Eiropas Savienības dalībvalstīm, kā arī iesaistīt Eiropas Savienības Augsto pārstāvi ārlietu un drošības jautājumos misijās Ņujorkā.¹¹² Cenšoties risināt krīzi Lībijā,¹¹³ Francija, Lielbritānija un Vācija savstarpēji sadarbojās, un tas pierādīja to, ka šīs valstis, atbalstot viena otru, spēj daudz

¹⁰⁹ Caron D. The Legitimacy of the Collective Authority of the Security Council. AMERICAN JOURNAL OF INTERNATIONAL LAW 87, 1993. 574.p

¹¹⁰ Hossain K. The Challenge and prospect of security council reform. Regent University Faculty of Law, 2010. 303.p

¹¹¹ Deudney D, Maull H.W. How Britain and France could reform the UN Security Council. Survival vol.53 no 5, 2011. 112.p.

¹¹² Ibid, 119.p

¹¹³ Global Security. Pieejams: <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/libya-civil-war.htm> [aplūkots 18.04.2014]

vairāk, pildot starptautiskās saistības kopā, nevis atsevišķi.¹¹⁴ Varētu šķist tikai loģiski, ka šīm valstīm, savstarpēji sadarbojoties, kā arī sadarbojoties ar citam Eiropas Savienības dalībvalstīm un Augsto pārstāvi ārlietu un drošības jautājumos, paveras daudz plašākas iespējas miera uzturēšanā, kā arī Drošības padomes pārstāvībā, izdoto rezolūciju leģitimitātē un respektēšanā.

Varētu uzskatīt, ka šāds piedāvājums, apvienojot Francijas un Lielbritānijas vietas un izveidojot vienotu Eiropas Savienības pastāvīgo vietu, mudinātu gan Brazīliju, gan Indiju sekot Rietumvalstu piemēram. Šādā veidā Francija un Lielbritānija prezentētu sevi kā izglītotas, tālredzīgas un dāsnas valstis, kuras atbalstītu pārstāvības paplašināšanu arī tādām valstīm kā Indijai un Brazīlijai.¹¹⁵ No augstāk minētā var secināt, ka šāds reformas modelis atrisinātu divas Drošības padomes problēmas - Eiropas pārāk plašo pārstāvību, jo šādā veidā tiktu pārstāvēta Eiropas Savienība kopā, kā arī tiktu pārstāvēts vesels reģions vienlaicīgi, un šādā veidā tiktu risināts ģeogrāfiskās vienlīdzības noteikums, kas ietvert ANO Statūtos, bet pašlaik tiek pārkāpts.

3.3. DIENVIDĀFRIKAS REFORMAS MODELIS

1997. gadā Dienvidāfrikas valdība prezentēja savu piedāvājumu, kā veikt reformu Drošības padomē. Šis modelis tika deklarēts Zimbabvē. Tajā ir teikts:

1. Drošības padome ir jāpaplašina līdz 26 dalībvalstīm.
2. Piecas nepastāvīgās dalībvalsts statuss jāpiešķir Āfrikas valstīm.
3. Jāpaplašina arī pastāvīgo dalībvalstu skaits, t.i., jāpievieno vēl 5, no kurām 2 tiktu piešķirtas Āfrikas valstīm.
4. Šīs divas pastāvīgās valstis no Āfrikas tiktu izvēlētas pēc pašu Āfrikas valstu vēlmes.
5. Jaunajām pastāvīgajām dalībvalstīm ir jāpiešķir tieši tādas pašas tiesības un privilēģijas kā esošajām.
6. Veto tiesības ir pakāpeniski jāsamazina līdz to atcelšanai.
7. Ir nepieciešams periodisks apskats par Drošības padomes dalībvalstīm, struktūru un funkcijām.¹¹⁶

¹¹⁴ Deudney D, Maull H.W. How Britain and France could reform the UN Security Council. Survival vol.53 no 5, 2011. 119.p.

¹¹⁵ Ibid, 124.p.

¹¹⁶ Venter A. Reform of the United Nations Security Council: A comment on the South Africa position. International Journal of World Peace. Vol.20 no.4. 2003. 38.p

Piedāvājot šo reformas modeli, tika uzsvērts, ka Drošības padome ir jāpārstāv, izmantojot ģeogrāfisko kritēriju, pirmkārt, ņemot vērā valstu apdzīvotību, nevis politisko ietekmi un ekonomisko situāciju. Tāpat arī tika norādīts, ka Drošības padomei ir jāīstojas, ņemot vērā ne tikai P5 viedokli, bet arī tādu reģionu kā Āzija, Dienvidamerika, Karību salas un Āfrika.¹¹⁷

Autore šajā reformas modelī saskata daudzas nepilnības. Pirmkārt, Drošības padome piešķir veto tiesības valstīm, kurām bija liela ietekme gan politiski, gan ekonomiski. Autore nevar iedomāties situāciju, ka šīs lielvalstis no tām atteiktos. Šo viedokli arī atbalsta A. Venteris, kurš norāda, ka šis reformas modelis ir nereāls un nepastāv tādu līdzekļu, kas varētu likt P5 atteikties no savām veto tiesībām.¹¹⁸ Tāpat arī tās paplašinātu, jo pastāv ļoti daudzas valstis, kuras kategoriski noliedz iespēju paplašināt pastāvīgo dalībvalstu skaitu.¹¹⁹ Varētu piekrist A. Venteram, kurš norāda, ka šis reformas modelis ir kā cēls žests demokrātijai, tomēr ne pārāk veiksmīgs. Pirmkārt, Drošības padome netika izveidota, lai veicinātu demokrātiju, bet gan, lai nodrošinātu starptautisku mieru un sekmētu cilvēktiesības.¹²⁰ Otrkārt, tik plašs dalībvalstu skaits Drošības padomi varētu padarīt par vēl mazāk efektīvu, jo lēmumu pieņemšanai būtu nepieciešams lielāks kvorums, un tas rezolūcijas varētu padarīt vēl vispārīgākas un piekāpīgākas attiecībā pret sankcijām. Piešķirot vēl piecām valstīm veto tiesības, Drošības padome varētu palikt lēnāka un nokļūt strupceļā.¹²¹ Tāpat arī Āfrika, pat kolektīvi, nespēj atļauties uzturēt divas pastāvīgās dalībvalstis un piecas nepastāvīgās dalībvalstis, kuras pārstāvētu Āfriku. Pastāv pamatotas bažas, ka šīs Āfrikas dalībvalstis tiktu sponsorētas no rietumu fondiem, lai pildītu savus pienākumus.¹²²

3.4.CITI REFORMAS MODEĻI

Samērā populārs reformas modelis ir ar nosaukumu „2+3”. Šis modelis iekļauj sevī paplašināt pastāvīgo dalībvalstu skaitu par divām, piešķirot šādus statusu Vācijai un Japānai. Bijusī Latvijas Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga savā runā ANO Ģenerālās asamblejas 59. sesijā minējusi, ka jāturpina nopietna diskusija par ANO Drošības padomes pastāvīgo un nepastāvīgo locekļu skaita palielināšanu: „Tādas valstis kā Japāna vai Vācija šajā forumā var uzņemt lielāku

¹¹⁷ Venter A. Reform of the United Nations Security Council: A comment on the South Africa position. International journal or world peace. Vol.20 no.4. 2003. 38.p

¹¹⁸ Ibid, 43.p

¹¹⁹ Tharoor S. Security Council Reform: Past, Present, and Future. Ethics & International Affairs, 2011. 399.p

¹²⁰ Venter A. Reform of the United Nations Security Council: A comment on the South Africa position. International journal or world peace. Vol.20 no.4. 2003. 42.p

¹²¹ Ibid, 44.p

¹²² Ibid, 43.p

lomu, un tām tas ir jādara, ņemot vērā šo valstu ievērojamo ieguldījumu ANO aktivitātēs un saistībās.¹²³ Varētu piešķirt trīs nepastāvīgās vietas, sadalot tās pēc reģioniem – viena vieta Āzijai, viena Āfrikai un viena Dienvidamerikai. Šādā veidā dalībvalstu skaits tiktu paplašināts līdz 21 dalībvalstij.¹²⁴

Citi šī jautājuma pētnieki arī ir par nelielu dalībvalstu skaita palielināšanu, kā, piemēram, Jean Krasno norāda, ka, ja institūcija ir pārāk plaša, ir grūti pieņemt lēmumus laicīgi. Tomēr tajā pašā laikā autors uzsver, ka, lai Drošības padomi padarītu reprezentatīvāku, tā jāpaplašina līdz divdesmit vienam loceklim, nepaplašinot pastāvīgo dalībvalstu skaitu. Paplašinot dalībvalstu skaitu, tiktu pārstāvēts plašāks dažādu politisko, ekonomisko un kultūras interešu loks. Šajā reformas modelī tiek piedāvāts arī mainīt balsošanas kārtību. Ar divdesmit vienu dalībvalsti, lai pieņemtu rezolūciju, būtu nepieciešams vienpadsmit balsu atbalsts, kas ir tikai par divām balsīm vairāk, bet tajā pašā laikā ļaus rezolūcijām tikt pieņemtām nedaudz sarežģītāk.¹²⁵ Ar šādu reformu patiešām tiek pacelta rezolūciju kvalitatīvā līnija, tomēr ne tādā apmērā, lai padarītu Drošības padomi nespējīgu pieņemt lēmumu. Šī reforma ir vērtējamā kā kompromiss starp Global Policy Forum piedāvāto reformas modeli un pašreizējo situāciju. Autore uzskata, ka palielinot dalībvalstu skaitu par sešām dalībvalstīm tiešām tiktu apskatīts plašāks interešu loks, kas ir ļoti svarīgi. Autore uzskata, ka valstis, kuras būtu papildus jāuzņem kā dalībvalstis Drošības padomē, nedrīkstētu būt no Eiropas, jo šīs valstis ir pārstāvētas pietiekamā skaitā, atšķirībā Āzijas vai Dienvidamerikas.

Lai gan jautājums par reformām ir apspriests jau sen, tajā skaitā arī jautājums par dalībvalstu skaitu palielināšanu, svarīgāks jautājums par konkrētu skaitu ir tas, kā šīs vietas tiktu sadalītas, jo ir acīmredzams, ka nevar pastāvēt taisnīga valstu/reģionu pārstāvība ar tik mazu dalībvalstu skaitu.

Justin Morris ir prezentējis savu priekšlikumu, kā reformēt dalībvalstu skaitu – paplašināt nepastāvīgo dalībvalstu skaitu no desmit uz divdesmit dalībvalstīm, kas tiktu ievēlētas uz divu gadu termiņu, šādā veidā paplašinot dalībvalstu skaitu uz divdesmit piecām valstīm. Šajā modelī būtu nepieciešams piecpadsmit valstu atbalsts, lai tiktu pieņemts lēmums.¹²⁶ Šis modelis tika

¹²³ Vairas Viķes-Freibergas runa ANO Ģenerālās asamblejas 59. sesijā Ņujorkā. 2004. Pieejams: http://www.president.lv/pk/content/?cat_id=603&art_id=2537 [aplūkots 16.05.2014]

¹²⁴ Deudney D., Maull H.W. How Britain and France could reform the UN Security Council. *Survival* vol.53 no 5. 2011. 114.p

¹²⁵ Krasno J. Legitimacy, Representations and Accountability: A Proposal for UN Security Council Reform. 94.-95.p

¹²⁶ Harare Declaration, U.N. A/AC.247/1997/CRP.11 2

Pieejams: <http://www.globalpolicy.org/component/content/article/200/41390.html> [aplūkots 26.04.2014]

veidots, lai paplašinātu Āfrikas valstis, kā Drošības padomes dalībvalstis. Balstīt šo rotāciju uz Āfrikas reģionu, jo ir vispārzināms, ka tieši šis reģions visā pasaulē ir visnestabilākais.¹²⁷

Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos reformas modeļus un tos izvērtējot, autore uzskata, ka paplašināt dalībvalstu skaitu ļoti plaši ir riskanti, jo pastāv pamatotas bažas par to, ka lēmumi tiks pieņemti lēnāk nekā pašlaik, kā arī rezolūcijas varētu kļūt daudz pielaidīgākas un vispārīgākas, lai visas dalībvalstis būtu apmierinātas un apstiprinātu to. Autore uzskata, ka svarīgākais Drošības Padomes dalībvalstu reformā ir tas, lai tiktu pēc iespējas plašāk pārstāvēti visi reģioni, īpaši uzsverot uz kritiskajiem reģioniem. Dalībvalstu skaitu varētu tikai nedaudz paplašināt, lai tas pārstāvētu visus reģionus samērīgi, bet nepadarot šo skaitu pārāk lielu, lai Drošības padome nekļūtu neefektīva. Tāpat arī autore atbalsta priekšlikumu par Eiropas Savienības dalību, kā atsevišķu locekli, jo tas būtu saprātīgs un īstenojams, ņemot vērā politisko situāciju.

¹²⁷ Global Policy forum. Canadian Roundtable on Security Council Reform. Pieejams: <http://www.globalpolicy.org/security-council/security-council-reform/49976-canadian-roundtable-on-security-council-reform.html> [aplūkots 19.04.2014]

KOPSAVILKUMS

Veicot šo pētījumu, autore secināja:

1. Drošības padomes funkciju un tiesību apjoms ir pietiekams, lai tā spētu efektīvi darboties.
2. Ģenerālās asamblejas tiesības izskatīt Drošības padomes kompetencē iekļautās krīzes, ja pēdējā nespēj vienoties, ir izplatīts mehānisms jau kopš *aukstā kara* laikiem.
3. Drošības padome ir ANO institūcija un tas nozīmē, ka starptautiski atbildīga par Drošības padomes rīcību būs ANO. Tā var būt atbildīga par Drošības Padomes rīcību, kas sevī ietver prettiesisku rezolūciju pieņemšanu vai kompetences pārkāpumus. Vienīgais veids kā konstatēt, ka Drošības padome ir izdevusi prettiesisku rezolūciju ir lūgt ANO Starptautiskās tiesas konsultatīvo atzinu un to var izdarīt tikai citas kompetentas ANO institūcijas, līdz ar to cietušām valstīm nav iespējas celt prasību pret ANO par Drošības padomes rīcību.
4. ANO Starptautiskās tiesas praksē sastopamā *Lockberie* lieta ir vienīgā, kurā tiesa varēja vērtēt Drošības padomes rezolūcijas tiesiskumu, bet tas netika darīts. Drošības padomes rezolūciju tiesiskuma vērtēšana būtu ieteicama, jo no tā ir atkarīga rezolūciju leģitimitāte turpmāk. Ja Drošības padome justu apdraudējumu savu rezolūciju leģitimitātei tā veiktu rūpīgāku darbu pirms pieņemt rezolūciju. Līdz ar to, ja tiktu vērtētas Drošības padomes rezolūcijas arī Drošības padomes dalībvalstis to ņemtu vērā un tas varētu palielināt Drošības padomes efektivitāti.
5. Ģenerālā asambleja ir pieņēmusi rezolūciju, kurā iekļauts pantu projekts *par starptautisko organizāciju atbildību par prettiesisku rīcību*, kuriem ir ieteikuma raksturs. Šie panti nākotnē varētu iegūt paražu tiesību raksturu un varētu būt piemērojami vērtējot ANO tiesisko atbildību.
6. *Trešās pasaules valstīm* nav pietiekami daudz resursu – gan ekonomisko, gan militāro – lai tās spētu piemērot tādas sankcijas, kādas piemēro pastāvīgās dalībvalstis, tāpēc nebūtu apdomīgi viņām piešķirt pastāvīgās dalībvalsts vietu.
7. Saprātīga Drošības padomes veto tiesību reforma ir mainīt pastāvīgās dalībvalstis, nepaplašinot to skaitu, bet, ņemot vērā ekonomisko un politisko situāciju, arī šis modelis nav īstenojams. Lai grozītu ANO Statūtus ir nepieciešams visu Drošības padome pastāvīgo locekļu atbalsts un autore neredz tādas apstākļus, lai pastāvīgās dalībvalstis atteiktos no savām veto tiesībām. Vienīgais veto tiesību un pārstāvības reformas modelis, kas ir īstenojams paredz Eiropas Savienībai ieņemt Lielbritānijas un Francijas vietu kā pastāvīgam loceklim, jo Lielbritānija un

Francija atsakoties no veto tiesībām politiski *spodrinātu* savu tēlu. Lielbritānija un Francija kā aktīvas Eiropas Savienības valstis varētu apspriesties, pirms pieņemt lēmumu Drošības padomes sēdēs, ar Eiropas Savienību un Augsto pārstāvi ārlietās un drošības politikas jautājumos, šādā veidā pakāpeniski *ievedot* Eiropas Savienību Drošības padomē.

8. Drošības padome netiek pārstāvēta ģeogrāfiski taisnīgi un līdz ar to tiek pārkāpts ANO Statūtu 23. pants. Drošības padome visplašāk tiek pārstāvēta no Eiropas puses, līdz ar to tiek pārstāvētas viena reģiona intereses nesamērīgi un ir nepieciešams paplašināt to dalībvalstu skaitu, kas pārstāvētu Āfriku, Dienvidameriku un Āziju. Tikai šādā veidā tiktu ievēroti ANO Statūti.

9. Praktiski visas Drošības padomes reformas piedāvā paplašināt pārstāvības skaitu un šādā veidā tiktu pārstāvēts plašāks ekonomisko, kultūras un politisko interešu loks. Tomēr, ja dalībvalstu skaits kļūtu pārāk plašs Drošības padome nespētu laicīgi pieņemt lēmumu, kuram piekrikt vairākums, jo būtu nepieciešams lielāks kvorums, līdz ar to kristos tās efektivitāte.

10. Autore uzskata, ka vispiemērotākais reformas modelis pārstāvības jomā tiek piedāvāts no profesores J. Krasno, kura piedāvā paplašināt Drošības padomes pārstāvību līdz divdesmit vienam loceklim, nepaplašinot pastāvīgo dalībvalstu skaitu, jo šādā veidā varētu ievērot ANO Statūtos noteikto ģeogrāfisko sadalījumu. Šādā veidā tikai nedaudz būtu jāpaaugstina to valstu skaits, kurām ir jāatbalsta rezolūcija, lai tā tiktu pieņemta, un tas padarītu rezolūcijas kvalitatīvākas, tajā pat laikā nepadarot to nespējīgu laicīgi pieņemt lēmumu.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

Literatūra:

1. Bojārs J. Starptautiskās publiskās tiesības I. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004.
2. Bojārs J. Starptautiskās publiskās tiesības II. Rīga: Zvaigzne ABC, 2006.
3. Bojārs J. Starptautiskās publiskās tiesības III. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007.
4. Ignatāne G., Lulle A. Rokasgrāmata par ANO. „Jelgavas tipogrāfija” 2005.
5. Vairas Vīķes-Freibergas runa ANO Ģenerālās asamblejas 59. sesijā Ņujorkā. 2004. Pieejams: http://www.president.lv/pk/content/?cat_id=603&art_id=2537 [aplūkots 16.05.2014]
6. Drošības padomes 2011. gada 18. februāra sēdes protokols S/PV.6484. Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6484 [aplūkots 15.04.2014]
7. Drošības padomes 2011. gada 4. oktobra sēdes protokols S/PV. 6627. 3.lpp Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6627 [aplūkots 15.04.2014]
8. Drošības padomes 2012. gada 4. februāra sēdes protokols S/PV.6711. Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6711 [aplūkots 15.04.2014]
9. Drošības padomes 2014. gada 15. marta sēdes protokols S/PV.7138. Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.7138 [aplūkots 15.04.2014]
10. Drošības padomes rezolūcijas projekts S/2011/612. Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/612 [aplūkots 15.04.2014]
11. Drošības padomes rezolūcijas projekts S/2012/538. Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/538 [aplūkots 15.04.2014]
12. Drošības padomes rezolūcijas projekts S/2012/77. Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/77 [aplūkots 15.04.2014]
13. Drošības padomes rezolūcijas projekts S/2014/189. Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2014/189 [aplūkots 15.04.2014]

14. Projekts par organizāciju atbildību starptautiskajās tiesībās, 2011. Pieejams: <http://legal.un.org/ilc/reports/2011/2011report.htm> [aplūkots 10.04.2014]
15. Ģenerālās asamblejas rezolūcija A/RES/40(I), 1946.g 13. decembris. Pieejams: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/40\(I\)&referer=http://www.un.org/depts/dhl/resguide/r1_en.shtml&Lang=R](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/40(I)&referer=http://www.un.org/depts/dhl/resguide/r1_en.shtml&Lang=R) [aplūkots 15.04.2014]
16. Caron D. The Legitimacy of the Collective Authority of the Security Council. AMERICAN JOURNAL OF INTERNATIONAL LAW 87, 1993.
17. CNN International. Pieejams: <http://edition.cnn.com/2012/02/05/world/meast/syria-china-russia-relations> [aplūkots 18.04.2014]
18. Crawford J., Pellet A., Olleson S. The law of international responsibility. Oxford university press, 2010.
19. Deudney D., Maull H.W. How Britain and France could reform the UN Security Council. Survival vol.53 no 5. 2011.
20. Fassbender B. UN Security Council reform and the right of veto: A constitutional perspective. The Hague, 1998.
21. Global Policy forum. Canadian Roundtable on Security Council Reform. Pieejams: <http://www.globalpolicy.org/security-council/security-council-reform/49976-canadian-roundtable-on-security-council-reform.html> [aplūkots 19.04.2014]
22. Global Security. [Aplūkots 18.04.2014] Pieejams: <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/libya-civil-war.htm> [aplūkots 18.04.2014]
23. Hossain K. The Challenge and prospect of security council reform. Regent University Faculty of Law, 2010.
24. Kirgis F., The Security Council first fifty years. American Society of International Law, 1995.
25. Krasno J. Legitimacy, Representations and Accountability: A Proposal for UN Security Council Reform, 2006.
26. Kuziemko I, Werker E. How much is a seat on the Security Council Worth? Journal of political economy, 2006.

27. Lowe V., Roberts A., Welsh J., Dominik Z. The United Nations Security Council and War: the evolution of thought and practice since 1945. Oxford, 2010.
28. Nashashibi S. U.N. able & U.N. democratic. The middle east. 2013.
29. Nasu H. International Law on Peacekeeping: A Study of Article 40 of the UN Charter. Martinus Nihoff Publishers, 2009.
30. Nasu H. The UN Security Council's responsibility and the „responsibility to protect”. Max Planck Yearbook of UN Law, Volume 15, 2011.
31. NATO's role in relation to the conflict in Kosovo. Pieejams: <http://www.nato.int/kosovo/history.htm> [aplūkots 22.04.2014]
32. Oxford dictionary. Pieejams: http://www.un.org/depts/dhl/resguide/scact_veto_en.shtml [aplūkots 17.04.2014]
33. Questions of interpretation and application of the 1971 Montreal convention arising from the aerial incident at Lockerbie. General list No. 89. 1992. Pieejams: <http://www.icj-cij.org/docket/files/89/7209.pdf> [aplūkots 17.05.2014]
34. Rauschnig R., Wiesbrock K., Lailach M. Key Resolutions of the United Nations General Assembly, 1946-1996. Cambridge: Cambridge University Press, 1997.
35. Sands P., Klein P. Bowett's law of international institutions. Fifth edition. Sweet & Maxwell, London, 2001.
36. Security Council veto list. Pieejams: http://www.un.org/depts/dhl/resguide/scact_veto_en.shtml [aplūkots 25.04.2014]
37. Simons G. UN malaise: Power, Problems and Realpolitik. St. Martin's Press, 1995.
38. Slomanson W. R. Fundamental Perspectives on International Law 5th edition. Thomson/Wadsworth, 2006.
39. Somavia J. Ambassador of Chile, Chile Proposal on Eventual Elimination of the Veto. 1998. Pieejams: <http://www.globalpolicy.org/component/content/article/200/41150.html> [aplūkots 08.05.2014]
40. Statement by a Representative of the Russian Federation in the Open-Ended Working Group on Security Council Reform on Veto Issue, 1999. Pieejams:

<http://www.globalpolicy.org/component/content/article/198/32893.html> [aplūkots 05.05.2014]

41. Tharoor S. Security Council Reform: Past, Present, and Future. Ethics & International Affairs, 2011.

42. United Nations Security Council current members. Pieejams: <http://www.un.org/en/sc/members/> [aplūkots 25.04.2014]

43. United Nations Security Council Resolutions. Pieejams: <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1990.shtml> [aplūkots 15.04.2014]

44. United Nations. Growth in the UN Membership, 1945- present. Pieejams: <http://www.un.org/en/members/growth.shtml#2000> [aplūkots 25.04.2014]

45. Venter A. Reform of the United Nations Security Council: A comment on the South Africa position. International journal of world peace. Vol.20 no.4. 2003.

46. Weiss T. The illusion of Security Council Reform. Wash Q, 2003.

47. Weiss T., Daws S. The oxford handbook on the United Nations. Oxford handbooks in Politics & International Relations, 2008.

48. Wouters J., Ruys T. Security Council reform: A new veto for a new century? Insitute for International Law Working paper No 78, 2005.

49. Wouters J., Hoffmeister F., Ruys T. The United Nations and the European Union: An Ever Stronger Partnership. T.M.C. Asser Press, 2006.

50. Илюхина Р.М. Лига наций 1919-1934. Наука, 1982.

Normatīvie akti:

52. Charter of the United Nations. San Francisco, 1945.

53. Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Civil Aviation. Montreal, Canada, 1971.

54. Statute of the International Court of Justice. San Francisco, 1945.

Tiesu prakse:

55. ANO Starptautiskās tiesas spriedums: lieta par procesuālo imunitāti attiecībā pret Īpašo vēstnieku Cilvektiesību komisijā. ICJ Reports, 1999.

56. ANO Starptautiskās tiesas spriedums: lieta par kodolieroču izmantošanu bruņotajā konfliktā. ICJ Reports 1996.

57. ANO Starptautiskās tiesas spriedums: Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations. ICJ Reports 1949.

58. ANO Starptautiskās tiesas spriedums: Lockerbie lieta, 1992. Pieejams: <http://www.icjij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&code=lus&case=89&k=82&p3=0> [aplūkots 17.05.2014]

DOKUMENTĀRĀ LAPA

Bakalaura darbs „Drošības padomes nepilnības un iespējamie reformas modeļi” izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Ilona Sviķe

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Mg. iur. Edmunds Broks

Recenzents: Mg. iur. Māris Lejnietis

Darbs iesniegts Starptautisko un Eiropas tiesību zinātņu katedrā _____.2014.
Metodiķe:

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

_____.2014.prot. Nr. ____, vērtējums _____

Komisijas sekretārs: